

PAPER DETAILS

TITLE: MANISA/DEMIRCI ILÇESİ MAHMUTLAR MAHALLESİ MÜZİK PRATİKLERİ

AUTHORS: Sadik Can Seven,Servet Yasar

PAGES: 41-86

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3302136>

MANİSA/DEMİRCİ İLÇESİ MAH MUTLAR MAHALLESİ MÜZİK PRATİKLERİ¹

Sadık Can SEVEN²
Doç. Dr. Servet YAŞAR³

ÖZET

Bu makale Manisa ili Demirci ilçesi Mahmutlar Mahallesi yöre kültüründe varlığını sürdüren müzik pratiklerini ve olgularını içermektedir. Mahmutlar Mahallesi'nde müzik unsurlarının çeşitliliği ve geçmişte konuyla ilgili gerçekleştirilmiş kapsamlı bir çalışmanın olmaması bu araştırmanın yapılmasında etkili olmuştur. Yörede tespit edilen müzik unsurları alan araştırması yöntem ve tekniklerine uygun olarak belirlenmiştir. Yapılan literatür taramasında yörenin kültürel yapısına ilişkin bilgilerin sınırlı olduğu gözlenmiş ve bu doğrultuda sözlü kaynaklara başvurularak bilgiler toplanmıştır. Araştırma kapsamında yöre kültürü ve tarihçesi hakkında da elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Devamında alanda toplanan görsel-işitsel materyaller kayıt altına alınarak tasnif edilmiştir. Bu tasnifler sonucunda alanda yöreye özgü ninniler, askerlik türküleri, iş türküleri, kına türküleri, düğün türküleri, ağıtlar ve köy seyirlik oyunları olmak üzere toplam 28 adet anonim halk müziği örneği tespit edilmiştir. Bu kapsamda süreç içerisinde elde edilen halk müziği örnekleri notaya alınmış ve son olarak edebî ve müzikal açıdan analizler yapılarak sonuçlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Manisa, Demirci, Mahmutlar, Halk Kültürü, Türk Halk Müziği.

---

¹ Bu makale, Sadık Can SEVEN'in Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalında Doç. Servet YAŞAR'ın danışmanlığında hazırlanmış olduğu "Manisa İli Demirci İlçesi Mahmutlar Mahallesi Halk Kültüründe Müzik Unsurları" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² MEB, Vezirköprü Özel Eğitim Uyg. Okulu, ORCID ID: 0009-0005-2762-6024, sadikcan_92@hotmail.com

³ İskenderun Teknik Ün., Mustafa Yazıcı Devlet Konservatuvarı, ORCID ID: 0000-0003-3064-1530, servetyasar@hotmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 01/08/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 02/10/2023

MUSIC PRACTICES IN MAHMUTLAR NEIGHBORHOOD MANISA/DEMIRCI DISTRICT

Sadık Can SEVEN
Assoc. Prof. Servet YASAR

ABSTRACT

This article covers the musical practices and phenomena that continue to exist in the local culture of Mahmutlar Mahallesi, Demirci district of Manisa province. The diversity of music elements in Mahmutlar neighborhood and the lack of a comprehensive study conducted in the past have been effective in this research. Music elements determined in the region were determined according to the methods and techniques of field research. In the literature search, it was observed that the information on the cultural structure of the region was limited and in this direction, information was collected by referring to the oral sources. Within the scope of the research, the data obtained about the local culture and history were evaluated. Afterwards, the audio-visual materials collected in the area were recorded and classified. As a result of these classifications, a total of 28 anonymous folk music samples were identified in the area, including lullabies, military songs, business songs, henna songs, wedding songs, laments and village theatrical plays. In this context, the folk music samples obtained in the process were notated, and finally, literary and musical analyzes were made and information about the results was given.

Keywords: Manisa, Demirci, Mahmutlar, Folk Culture, Turkish Folk Music.

GİRİŞ

Kültür, bir toplumun kendi içerisinde zamanla oluşan ve bu doğrultuda maddi ve manevi birikimleri kapsayan geniş bir olgudur. Örf, âdet ve gelenekler doğrultusunda oluşan bu olgunun en önemli özelliklerinin başında nesilden nesile aktarımının yapılabilmesi ve yaşatıldığı dönemlerde birtakım değişikliklere uğrayabilmesi gelmektedir.

Toplamlar, kültürleriyle birlikte ulus boyutuna yükselerek özgün bir kimlik yapısına sahip olurlar. Toplumda düzeni oluşturan kültür, birlik ve beraberliği sağlama işlevini gerçekleştirerek o toplumu ayakta tutan bir değer olarak varlığını sürdürür. “Toplumun geleneksel değerlerini devam ettirebilmesi, diğer bir ifadeyle toplumsal düzenin sağlanabilmesi için, kültürel değerlerin sürekli olarak yeni nesillere kazandırılması gerekmektedir” (Yılar, 2018:2). Bu bağlamı sağlayacak en önemli öğelerden bir tanesi halk kültürüdür. Halk kültürü, bir toplumun var oluşuyla birlikte şekillenen ve nesiller boyu o topluma ait yaşayış biçimi, değer yargısı, maddi ve manevi ürünlerin bütünü olarak kuşaktan kuşağa aktarılacak devam ettirilir.

Kültürün yaşatılmasında ve taşınmasında etkili olan önemli unsurlardan bir diğeri de müziktir. Say, kültür yapısının içerisinde müziğin geçmiş ve gelecek arasında bir köprü oluşturduğunu şu ifadelerle açıklamaktadır: “Müzik aslında kültürel bir olgudur.

Kültürün oluşmasını ve biçimlenmesini doğrudan etkiler. Geçmiş ile gelecek arasında bağlar kurar. Kültürün hem nedeni hem sonucu olan ‘*insan*’ı, insan değerlerini dile getirir” (2001:19). Bu aktarımın sağlanmasında toplumların kendine özgü kültürel özellikleri kapsamında gelişen halk müziği ürünleri dikkat çekmektedir. Halk müziği ürünleri, belirli bir bölgede yaşayan toplumların yaşantısındaki pratikler ve yerel müzik unsurlarının birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Mimaroglu çalışmasında konuya ilişkin “Halk müziği, dürtüyle, sezgiyle, içgüdüyle, doğaçtan yapılan, hem de çevrenin alışkanlıklarını gözeterek yapılan bir müzik olduğu için, ‘ulusal nitelikler’ denen öğelerin bir yankısı sayılır” (1999:210) şeklinde bir ifadeye yer vermektedir.

Anadolu binlerce yıllık tarihsel ve kültürel birikimiyle birçok farklı topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Bu bakımdan Anadolu coğrafyasında bu toplulukların izlerine rastlamak mümkündür. Günümüze kadar taşınan bu izlerin Anadolu müzik kültürüne de yansıdığı görülmektedir. Bunlar arasında özellikle Türk kültürüne ait müzik birikimi önemli bir yer teşkil etmektedir.

“Anadolu’nun, Türklerin eline geçmesiyle birlikte geçmişlerindeki bu renkli yaşantıları kültürlerinde hayat bulmaya devam etmiştir. Türk kültürünün renkliliğini ve zenginliğini özellikle müzikte görmek mümkündür. Türk müziği; ses sistemi, usul sistemi, makamları, melodik yapısı, ritim yapısı, icra biçimi, konuları, çalgıları ve form yapısı bakımından dünya müziği içerisinde özel bir yere sahiptir” (Ekici, 2013:12).

Anadolu kültürünün zengin müzik yapısı içerisinde yer alan Türk müziği hakkında yapılan çalışmalar geçmişten günümüze kadar devam etmektedir. Bu çalışmalarda amaçlardan bir tanesi de Türk müziğini sınıflandırmak ve buna bağlı olarak oluşan alt türlerin özelliklerini belirlemektir. Yapılan bu çalışmalarda Türk müziği genel olarak Türk halk müziği ve Türk sanat müziği olarak iki ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Bunun yanında Türk müziğini daha geniş bir kapsamda inceleyen sınıflandırma çalışmalarına da rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan bir tanesinde Akdoğu, Türk müziğini, Geleneksel Türk Müziği ve Çağdaş Türk Müziği olarak iki ana başlıkta incelemiştir. Geleneksel Türk Müziği olarak belirlenen başlıkta dünyasal ve inançsal olarak alt türler sınıflandırılmıştır. Dünyasal olarak ayrılan başlıkta ise Geleneksel Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Geleneksel Türk Askeri Müziği ve Geleneksel Türk Eğlence Müziği ana başlıkları belirlenmiştir. İnançsal olarak ayrılan başlıkta da Cami Müziği ve Türk Tasavvuf Müziği (Tasavvufi Sanat Müziği ve Tasavvufi Halk Müziği) yer almaktadır (2003:4).

Türk müziği alt türleri arasında yer alan Türk halk müziği, ulusal kimliğin bir ögesi durumundadır. Özellikle sözlü örneklerine yaygın olarak türkü ismi verilen bu tür, söz yapısından ezgi yapısına kadar tespit edildiği yörenin yerel özelliklerini içinde barındırmaktadır.

Halk müziğimizin en önemli özelliklerinden biri de yaşadığımız toplumun geçmişindeki olguları günümüze taşımasıdır. Bu açıdan türküler, sosyal ve tarihsel öneme sahiptirler. Yaşantılar sonucu yakılan bir türkü dilden dile, telden tele, ustadan çırağa, babadan oğula aktararak, toplumun zevk, düşünce, anlayış, algılayış ve duygu süzgecinden geçmiş ve geçmişin kültürünü geleceğe aktarmada önemli bir araç olmuştur (Çakır ve Öcal, 2001:7). Böylelikle türkülerin söz konusu farklı aktarım yöntemleriyle geçmişten günümüze kadar varlığı korunmaya çalışılmıştır.

Anadolu'nun önemli bir bileşeni olan Ege Bölgesi, başta Türk halk müziği ürünleri olmak üzere somut olmayan kültürel varlıkların yaşatıldığı önemli bir bölgedir. Bu bölgede geniş bir şekilde konumlanmış Manisa ili ve Demirci ilçesi de kültür çeşitliliği bakımından dikkat çekmektedir. Demirci ilçesinin Mahmutlar Mahallesi ise genel olarak halk kültürü çerçevesinde değerlendirildiğinde, yörede gerçekleştirilen pratikler sayesinde halen özgünlüğünü korumaktadır. Bu bağlamda yörede sözlü gelenek ürünleri kapsamında geniş bir yelpazede bulunan kültür unsurlarını gözlemek mümkündür. Yörede özellikle kendine has dokusuyla müzik unsurlarının varlığı ayrıca dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda halk müziği kapsamında günümüzde; ninniler, askerlik türküleri, iş türküleri, kına türküleri, düğün türküleri, ağıtlar ve köy seyirlik oyunları yöre kültüründe halen devamlılığını sürdüren unsurlardır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmada, Manisa ili Demirci ilçesi Mahmutlar Mahallesi halk kültürü kapsamında yer alan müzik unsurlarının tespiti, incelenmesi ve kayıt altına alınarak kalıcılığın sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, yörede somut olmayan kültürel unsurların tespit edilmesi, kayıt altına alınması ve gelecek nesillere aktarımının sağlanması açısından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, genel çerçevede nitel bir araştırma özelliği taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırma *tarama modeli* çerçevesinde hazırlanmıştır. Tarama, geçmiş ile günümüz arasında varlığı tespit edilen durumları, özüne bağlı kalarak aktarmayı hedefleyen bir araştırma modeli olarak bilinmektedir. Bu bakımdan üzerinde durulacak konu ile ilgili ön bilgilerin elde edilmesi ve eksiklerin belirlenmesi önemlidir. Bu modele ilişkin Karasar, çalışmasında şu bilgilere yer vermektedir:

“Tarama, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde ‘gözleyip’ belgeleyebilmektir” (2016:109).

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmada tarama modeli kullanılarak alandaki halk kültürü ürünleri gözlemlenmeye çalışılmıştır.

Sosyal bilimler disiplinlerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde özellikle literatür taraması, gözlem ve görüşme tekniklerinin bu alanlarda sık kullanılan yöntemler arasında yer aldığı bilinmektedir. Kullanılan bu yöntemlerle bilgi ve bulgulara kaynağında erişilmesi ve daha doğru sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir.

Literatür taraması genel olarak herhangi bir çalışma konusu ile ilgili ulaşılabilen yayımlanmış kaynakları kapsar. Bu doğrultuda yayımlanmış kitaplar, tezler, dergiler, makaleler ve çeşitli çalışmalardan faydalanılır. Kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda, veri toplama araçlarını hedefe uygun şekilde seçme olanağı sağlanarak araştırma sürecine yön verilir. Literatür taraması, ilgilenilen konuya ilişkin bilgileri bulmayı, araştırmaya kuramsal bir temel kazandırmayı ve benzer çalışmaların sonuçların görünmesini sağlar. Seçilen konuya ilişkin önceki çalışmaları inceleyerek araştırma problemini daha önce cevaplanıp cevaplanmadığı da bulunabilir. Aynı zamanda araştırmanın nasıl yapacağına ilişkin fikirler geliştirmeye ve kullanabilecek veri toplama araçlarını belirlemeye yardımcı olur. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçları, diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırarak farklılık ve benzerliklerin nedenleri hakkında fikir yürütmeye de yardımcı olur (Büyüköztürk “vd.”, 2014: 45).

Alan araştırmalarında araştırma konusuna ilişkin verilerin toplanma sürecinde kullanılan bir diğer teknik ise gözlemdir.

“Gözlem, toplumsal yaşamın anlaşılmasında toplumbilimciye yardımcı olan bir araçtır. Ancak bu araç, öyle gelişigüzel değil, sistemli ve amaçlı bir biçimde düzenlenmiştir. Bir başka deyişle, gözlem, olayları kendi doğal akışları ve oluşumları içinde, ya da önceden bilinçli olarak hazırlanan koşullar altında sistemli ve amaçlı olarak inceleyerek, bilgi sağlama sürecidir” (Güven, 1996: 63).

Gözlem, çalışma doğrultusunda ihtiyaç duyulan bilgiyi var olduğu yerde ya da verileri elde etme hedefine uygun olarak hazırlanan ortamda yapılmaktadır. Gözlemlenen durumlar araştırmacı tarafından kayıt altına alınmaktadır.

Alan araştırması sırasında, bir araştırmaya ilişkin gerekli gözlemler yapıldıktan sonra sözlü kaynaklar ile görüşmelerin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Görüşme genel olarak insanların bir konu hakkındaki düşüncelerini öğrenmek ve genelde bilinmeyen bir durumla ilgili bilgi toplamak amacıyla gerçekleştirilen soru-cevap yöntemi olarak ifade edilebilir. “Görüşme, katılımcıya bir dizi açık uçlu soruların sorularak belirli bir konu üzerindeki düşünce ya da gözlemleri hakkında bilginin toplanmasıdır. İzlenen yöntem, soru-yanıt şeklinde olup, görüşme metinleri yazılı ya da sözel ortamda kayıt altına alınmaktadır” (Kozak, 2017: 89).

Görüşme yöntemi bilimsel kaynaklarda *yönlendirilmiş görüşme* ve *yönlendirilmemiş görüşme* teknikleri şeklinde iki bölümde incelenmektedir. Yönlendirilmiş görüşme hakkında Ekici, çalışmada “Derlemeci tarafından önceden hazırlanmış ve mümkünse bir kısmı ezberlenmiş soruların, belli bir sıra içerisinde kaynak kişiye yöneltilmesi yoluyla yapılan derleme çalışmasıdır” (2010: 72) bilgisine yer vermektedir.

Bir araştırmada görüşme yapmak üzere belirlenen kaynak kişiler, ilgili çalışmanın sonucuna ulaşmada önemli rol oynamaktadır. Ekici, konuya ilişkin “Halk bilgisi ürünlerini ilk defa yaratan, yeniden yaratıp nakleden, gerekli durumlarda bunların bütünü veya ana özelliklerini aktarabilen veya icrâ edebilen ve de bunların derlemeciler tarafından yazılı, sözlü ve görsel olarak kaydedilmesi için sunumunu yapabilen kişilere ‘Kaynak Kişi’ adı verilir” (2010:30) şeklinde bir tanımlamaya yer vermektedir.

Yukarıda belirtilen ifadeler ve araştırmanın içeriğine yönelik yapılması gereken öneriler doğrultusunda Mahmutlar Mahallesi’ndeki kaynak kişilerle karşılıklı görüşmeler gerçekleştirilmiş ve yapılan tespitler kayıt altına alınmıştır. Ayrıca çalışmanın raporunun oluşturulması aşamasında yazılı kaynaklar, görsel ve duysal materyallerden de yararlanılarak araştırmaya yön verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bir araştırmada verilerin özenle belirlenmesi ve toplanması işlemi genel olarak çalışmanın sürecini, hedefini ve sonucunu doğrudan etkilemektedir. Veri genel olarak çalışma yapılacak konunun hedefleri doğrultusunda elde edilecek işlenmemiş bilgi olarak tanımlanmaktadır. Karasar, bu durumla ilgili aşağıdaki ifadeye yer vermektedir:

“Veri, henüz ‘işlenmemiş kanıt’tır. Örneğin, bir nesnenin rengi, ağırlığı, yaşı; bireyin belli bir konudaki görüşü, tutumu ve davranışı birer veridir. Araştırmada, veri denince, araştırma amacını gerçekleştirmek, bir konuda karar verebilmek için gerekli kanıt (dayanak) akla gelir. Bu kanıtların ne olacağı ve nerelerden sağlanacağı, araştırma planlanırken kararlaştırılır” (2016:172).

Makale kapsamında Mahmutlar Mahallesi’nde yapılan bu araştırmada alanın tarihsel, sosyal ve kültürel durumları ile ilgili yapılan çalışmalar incelenerek ön bilgilere ulaşılmıştır. Alanda konu ile ilgili kapsamlı bir çalışma olmaması sebebiyle bu araştırmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Bugüne kadar Mahmutlar Mahallesi müzik unsurları ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, yayımlanmış sadece bir kaynağın olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma, Sezai Eren’in hazırlanmış olduğu *Gönül Dilinden Demirci* adlı kitaptır. (Eren, 2017:12-91) çalışmada genel olarak Demirci ilçesine bağlı farklı mahalle ve köylerinden tespit edilen halk müziği örneklerine yer verilmiştir. Bu örnekler arasında Mahmutlar Mahallesi’nden tespit edilen 10 adet türkü de bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada yörenin müzik unsurlarıyla bağlantılı açıklayıcı bilgilere, analizlere ve yöreye özgü müzikli uygulamalara yer verilmediği gözlenmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen gözlemler sonucunda yörede sağlıklı yönlendirmelerin yapılabilmesi için öncelikle alanda uygun bir rehberin belirlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu doğrultuda 28.08.2017 tarihinde mahalle muhtarı Nurullah Koyunoğlu ile irtibata geçilmiş ve araştırma çerçevesinde yörede verileri doğal hali ile aktarabilen doğru kaynak kişilerin belirlenmesi amacıyla planlamalar yapılmıştır. Mahalleye ilk olarak 01.09.2017 tarihinde her yıl kurban bayramında düzenli bir şekilde gerçekleştirilen *deve gecesi* etkinliğini gözlemlemek için gidilmiştir. Alana görüşme yapmak üzere ise farklı tarihlerde sırasıyla; 30.09.2017’de Recep Gömeç ve Mustafa Karakoç ile 25.10.2017’de Veli Karakoç ve Cennet Karakoç ile 04.05.2018’de Ayşe Çıracı, Neslihan Kıran ve Ayşe Kıran ile 14.05.2018’de Recep Gömeç ve İsmail Taştemel ile 16.09.2018’de Mehmet Karacı, 03.03.2019’da Ayşe Çıracı ve Neslihan Kıran ile son olarak da 12.03.2019’da Ayşe Çıracı ve Neslihan Kıran ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu görüşmelerde kaynak kişilere çoğu önceden belirlenen, bir kısmı ise görüşme sırasında ortaya çıkan sorular yönlendirilmiştir. Kaynak kişiler ile yapılan görüşmeler elektronik cihazlarla hem sesli hem de görüntülü bir şekilde kayıt altına alınmıştır. Bu görüşmelerde kaynak kişilere genel olarak yörenin müzik pratiklerine ilişkin hazırlanan sorular aşağıda verildiği gibi yönlendirilmiştir:

1. Çocukları uyuturken genellikle ne tip müzikli uygulamalar seslendirilmektedir?
2. Asker uğurlamalarında ve eğlencelerinde çoğunlukla hangi türküler seslendirilmektedir?
3. Kına geleneği çerçevesinde çoğunlukla hangi türkülere yer verilmektedir?
4. Düğün geleneği çerçevesinde hangi türkülere yer verilmektedir?
5. Yörede uzun hava söyleme geleneği var mıdır, varsa genellikle hangi uzun havalar seslendirilmektedir?
6. Yörede iş esnasında genellikle hangi türküler seslendirilmektedir?
7. Yörede ağıt yakma geleneği var mıdır, varsa kimler ağıt yakmaktadır?
8. Yörede başkaca hangi geleneksel müzikli uygulamalar gerçekleştirilmektedir?
9. Yörede türkülere eşlik olarak hangi çalgılar kullanılmaktadır?

Verilerin İşlenmesi

Bir çalışmada bilgi ve bulguların ham hallerinin sistematik bir şekilde çözüme ulaştırılncaya kadar geçirdiği süreç *verilerin işlenmesi* olarak bilinmektedir. Konu ile ilgili Galtung, çalışmada “Verilerin çözümlenecek duruma gelinceye kadar geçirdiği ön hazırlıklardır” (Galtung, akt. Karasar, 2016:248) şeklinde bir ifadeye yer vermektedir. Nitelikli sonuçlara ulaşmak için bu aşamada araştırmanın asıl amacının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kozak, bu durumu “Sağlıklı bir veri analizi kuralı olarak verinin ne kadarlık kısmına gereksinim duyulduğunun analiz edilmesi gerekmektedir. Çünkü toplanan veri, sadece araştırmanın önceden belirlenen amaçları doğrultusunda analize alınmalıdır” (2017:135) şeklinde açıklamaktadır.

Bu araştırmada literatür tarama, gözlem ve görüşme tekniğiyle elde edilen bilgiler incelenerek yorumlanmıştır. Bu kapsamda alanda tespit edilen halk müziği örnekleri notaya alınarak kalıcı hale getirilmiştir. Yörede seslendirilen örnekler ise sözel ve müzikal açıdan incelenmiş ve bu doğrultuda değerlendirmelere yer verilmiştir.

MAHMUTLAR MAHALLESİNİN COĞRAFI KONUMU VE TARİHÇESİ

Manisa iline bağlı Demirci ilçesinin kuzeybatısında Demirci-Sındırgı karayolu üzerinde yer alan ve ilçe merkezine 9 km uzaklıkta bulunan Mahmutlar Mahallesi; çevresinde Akdere, Çanakçı, Örucüler, Söğütçük ve Yeniköy mahalleleri ile sınırı olan bir konumda bulunmaktadır. Manisa-Demirci Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nun *Demirci Köylerini İnceleme ve Folklor Derleme Kılavuzu* adlı çalışmasında yörenin coğrafi yapısı ve iklimi ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

“İlçenin kuzeybatı tarafında, Türkmen ve Demirci dağlarının yamaçlarında kurulmuş bir dağ köyüdür. Denizden yüksekliği 1050 m civarındadır. Çevresinde doğuda Akdere, güneyde Örucüler, batıda Çanakçı, kuzeyde Söğütçük ve Yeniköy (Simav'a bağlı) köylerin hudutları vardır. Köy çevresinin arazisi engebeldir. Parça parça ormanlık alanlar vardır. Akdeniz ve karasal iklim özellikleri görülmektedir” (1994:3).

Mahmutlar Mahallesi'nin tarihi incelendiğinde ise, mahalle ile ilgili yazılı kaynakların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Alan araştırması sırasında yöre halkı ile yapılan görüşmelerde de yeterli bilgiye ulaşılamamıştır. Var olan kaynaklardan Adamaz'ın doktora çalışmasında, Başbakanlık Osmanlı Arşivinden aktardığı “Mahamadlar” adıyla geçen bu mahalleyle ilgili: “1531 tahririnde hali ez reaya olup nüfus kaydı bulunmayan köyün, 1575 tahririnde de bu özelliğini devam ettirdiği görülmektedir” (BOA, akt. Adamaz, 2012:107) şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir. Bu araştırmada mahallenin tarihi ile ilgili en eski bilgiye ulaşılmış ancak o yıllardaki nüfus ve kuruluş tarihi hakkında net bir bilgi elde edilememiştir. Araştırma sırasında sözlü kaynaklardan Mahmutlar'ın mahalle olmadan önce köy statüsünde olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu görüşmelerde yörede yaşayanların kimlik bağlamında çoğunlukla konar-göçer topluluklardan (Yörük/Türkmen) oldukları ifade edilmiştir.

Fotoğraf 1: Mahmutlar Mahallesi'nden Bir Görünüm

Mahmutlar Mahallesi'nin isminin nereden geldiği ile ilgili ise yine yörede kaynak kişilerle yapılan görüşmelerde ilk olarak bu alana "Mahmut Hoca" adında birisinin yerleştiği ve mahallenin ismini bu kişiden aldığı bilgisi elde edilmiştir. Mahmut Hoca'nın göçebe olduğu, hayvancılıkla uğraştığı ve mezarının köy içinde bulunduğu dile getirilmiştir. Konuya ilişkin Manisa-Demirci Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nun 1994 yılında yaptığı *Demirci Köylerini İnceleme ve Folklor Derleme Kılavuzu* adlı çalışmada köyün tarihçesi ile ilgili: "Köye ilk gelip yerleşen Mahmut Hoca adında bir kişidir. Mahmut Hoca'nın Derici aşiretinden olduğu, hayvancılıkla geçindiği ve Bursa yöresinden geldiği söylenmektedir. Köyün kuruluşunun tahminen 350 yıl önce olduğu düşünülmektedir" (1994:4) bilgisi sunulmaktadır.

Fotoğraf 2: "Mahmut Hoca" Mezarı

Aynı kaynakta köy halkının menşei bölümünde ise köye ilk yerleşen aileler, ilk yerleşim yeri, Kurtuluş Savaşı dönemindeki durumu ve o dönemdeki bir rivayet ile ilgili birtakım bilgilere yer verildiği belirlenmiştir.

“Köyü ilk kuranların Türkmen yörüklerinden olduğu söylenmektedir. Köyde kalabalık sülalelerden olan Dingiloğulları sülalesinin Gümüşhane tarafından geldiği, Çobanoğulları sülalesinin Eskişehir tarafından geldiği söylenilmektedir. Köyün çevresinde kurulmadan önce göçebe yörüklerinin bulunduğu bu aşiretlerin Cuma günleri köyün batı tarafındaki Cuma deresi (şu andaki ismi) denilen yerde namaz kıldıkları, derenin adının oradan kaldığı sanılmaktadır. Bu bilgiler ışığında köyün göçebe yörükleri tarafından kurulduğu anlaşılmaktadır. Köy halkı Kurtuluş Savaşı’nda herhangi bir zarar görmemiştir. Söylentilere göre Yunanlılar köye geldiğinde bayram eğlencesi varmış, onlarda eğlenmişler. Sadece yiyecek içecek isteğinde bulunmuşlar. Köyün ilk yerleşim yeri Mustafa Kaynar’ın evinin yanındaki eski köy odasıdır (şimdi yıkılmıştır)” (1994:4).

Alanda yapılan görüşmeler ve ulaşılan kaynaklar ışığında yöre halkının konar-göçer (Yörük/Türkmen) oldukları ve yöreye tarihsel süreçte çeşitli bölgelerden gelerek buraya yerleşmiş oldukları belirlenmiştir.

GENEL OLARAK TÜRK HALK MÜZİĞİ ÜRÜNLERİ VE SINIFLANDIRILMASI

Halk kültürünün önemli bir parçası olan halk müziği ürünleri, insanların yaşadıkları olaylar karşısında oluşan çeşitli duygulanımların sözel ve ezgisel olarak aktarılmasıyla meydana gelmektedir. Bu doğrultuda farklı coğrafyalarda dillendirilen halk müziği ürünleri, yaşatıldığı bölgedeki toplulukların yaşantıları ile ilgili önemli yansımalar ortaya koyar. Anadolu coğrafyasında özellikle sözlü örnekler içinde yer alan bu ürünler çoğunlukla *türkü* terimi olarak adlandırılmaktadır.

Türkü ismi köken olarak incelendiğinde kelimenin genel olarak Türk kültürüne özgü bir terim olduğu ve Türk’e ait anlamını içerdiği bilinen bir gerçektir. Emnalar, bu durumu “Türkü teriminin kaynağı, Türk sözcüğüdür. Türk sözcüğünün sonuna nispet eki ulanarak Türki elde edilmiş, bu sözcük zamanla türkü biçimine girmiştir” (1998:183) şeklinde ifade etmektedir. Bu yönüyle türküler, Türk kültüründe ayrı bir öneme sahiptir.

Türküler konu itibarı ile incelendiğinde, günlük hayatta insanın başından geçen belli başlı durumların eserlerdeki sözlerin içeriğini oluşturduğu bilinmektedir. Dolayısıyla türküler bu bakımdan geniş bir yelpazeye sahiptir. Artun, konuya ilişkin şu bilgilere yer vermektedir:

“Türkülerin konuları arasında aşk duyguları, günlük olaylardan etkilenmeler, savaşlardaki kahramanlıklar vb. girmektedir. Folklor ürünleri olarak işlenen türküler, insanımızın yaşama biçimini yansıtır. Halk edebiyatı ile halk musikisi en çok türkülerde bir araya gelir. Çünkü insanımız sevdasını, sevgisini, sevincini, tasasını, yığıtlığını, hüznünü, kederini, umutlarını, kısacası hayatının büyük bir bölümünü türkülerin diliyle söylemiştir. Türküler insanoğlunun başına gelen olayları, bunun toplum içindeki iz ve akislerini, aşk, hasret, gurbet gibi insanların ortak duygularını, mertlik ve kahramanlık gibi milli karakteri ve tarihi olayları konu alan bir kültür hazinesidir” (2015:44).

Anadolu coğrafyasında sözlü gelenek ürünleri bakımından bir kültürün nesilden nesile aktarımında büyük bir öneme sahip olan türküler, geniş kitleler tarafından benimsenmekte ve bu yönüyle halkın ortak malı olarak görülüp farklı ortamlarda icra edilmektedir.

“Türküler halkın malı, sevilmiş, beğenilmiş ve ağızdan ağıza dolaşan kültür ürünleri olduklarına göre yayılmaları pek tabiidir. Sosyal bir temele, yüklü bir duyguya, kuvvetli bir müziğe dayanan türküler, asker ocağında, düğün, dernek ve kır eğlencelerinde, okullarda; halk sanatçıları, öğretmenler, askerler, köçekler ve çalgıcılar aracılığıyla daha geniş çevrelere yayılırlar” (Özbek, 1994:64).

Ancak bu yayılma sürecinde türkülerde söz ve ezgi bakımından birtakım değişiklikler meydana gelebilmektedir. Bunun sonucu olarak bir yörede üretilmiş türküyü, farklı yörelerde varyant ya da çatal yapılarla rastlanılmaktadır. Albayrak, bu durumu “Türkülerde değişme hem sözde hem de ezgide olabilir. Sözler değişik ezgiyle söylendiği gibi, ezgiye de değişik sözler monte edilebilir. Bundan dolayı bazı türkülerin birden çok yöreye ait olduğunu görmek mümkündür” (2010:538) şeklinde açıklamaktadır.

Sözel açıdan incelenen türkülerin genel olarak hece ölçüsüyle yazılan halk şiiri örneklerinden oluştuğu ifade edilmektedir. Farklı ölçü birimlerinden oluşan bu sözel örnekler genellikle iki bölümde incelenmiştir. Birinci bölümün asıl sözlerden (bent), ikinci bölümün ise nakarattan oluştuğu bilinmektedir. Nakarat bölümü her bendin sonunda tekrarlanmaktadır. Bu bölüm çeşitli kaynaklarda *bağlama* veya *kavuştak* olarak da adlandırılmaktadır.

“Türküler şekil yönünden kıtalar biçiminde, duraklı veya duraksız, 7-15 heceli kalıplarla yazılmıştır. Türkülerde kıtalar yapı bakımından iki bölümden oluşur. Birinci bölüm türkülerin asıl sözlerinin bulunduğu ‘bent’ adı verilen bölümdür. İkinci bölüm ise bendin sonunda tekrarlanan ‘nakarat’tır. Bu bölüme ‘bağlama’ ya da ‘kavuştak’ da denir. Bentler ve kavuştaklar kendi aralarında kafiyeleşir. Türküler, hece ölçüsünün bütün kalıplarıyla söylenebilir, ancak genellikle yedili, sekizli ve on birli hece ölçüsü kullanılmıştır” (Artun, 2015:37-38).

Ezgileri bakımından incelendiğinde türküler genel olarak akılda kalıcı bir yapıya sahiptir. Ancak bu ezgiler yörelerin yerel icra tekniklerine göre farklılıklar göstermektedir. Türküler ezgilerine göre genel olarak *usullü* ve *usulsüz* şeklinde iki ana başlıkta değerlendirilmektedir. Özbek çalışmasında konuya ilişkin “Genel olarak türkü denilince, usullü, ritimli, sözlü halk ezgileri gelir halkımızın hatırına. Oysa ezgileri dikkate alınarak türkülerini inceleyecek olursak, önce iki tip çıkar karşımıza: 1. *Usulsüz olanlar*, 2. *Usullü olanlar*” (1994:67) şeklinde bir ifadeye yer vermektedir.

Türkülerin sınıflandırmalarına ilişkin geçmişten günümüze kadar yapılan çalışmalarda çeşitli sonuçlara ulaşıldığı gözlenmektedir. Bu çalışmalarda türküler genel olarak konuları, ezgileri ve yapılarına göre tasnif edilmiştir. Bunlardan bir tanesinde Boratav, türkülerini konularına ve kullanıldıkları alanlara göre iki ana başlıkta sınıflandırmıştır:

“A” bölümünü belirleyen, türkülerin konuları, “B” bölümünü belirleyen de kullanıldıkları yerler, gördükleri vazifeler, ya da söylenmelerini şartlandıran vesilelerdir.

“A” bölümü şu çeşitlenmeleri gösterir:

1. Lirik türküler:

a) ninniler, b) aşk türküleri, c) gurbet türküleri, askerlik türküleri, hapisane türküleri, ç) ağıtlar, d) çeşitli başkaca duyguluk konular üzerine türküler.

2. Taşlama, yergi ve güldürü türküleri.

3. Anlatı türküleri:

a) Efsane konulu türküler, b) bölgelere ya da bireylere özgü konuları olan türküler, c) tarihlik konuları olan türküler.

“B” bölümünün çeşitlenmeleri:

4. İş türküleri.

5. Tören türküleri:

a) bayram türküleri, b) düğün türküleri, c) dinlik ve mezheplik törenlere değin türküler, ç) ağıt töreninde söylenen türküler.

6. Oyun ve dans türküleri:

a) çocuk oyunlarında söylenenler, b) büyüklerin oyunlarında söylenenler (2016:171-172).

Halk müziği ürünleri alanında gerçekleştirilen çalışmalar doğrultusunda Mahmutlar Mahallesi'nde tespit edilen halk müziği örneklerinin ana başlığı olarak anonim halk müziği ürünleri uygun görülmüş ve bu kapsamda yörede tespit edilen unsurlar konularına göre sınıflandırılmıştır.

DEMİRCİ/MAHMUTLAR MAHALLESİ'NDE TESPİT EDİLEN ANONİM HALK MÜZİĞİ TÜRLERİ

Anonim, kelime anlamı olarak herhangi bir ürünün ortaya çıktıktan sonraki süreçlerinde yaratıcısının kaybolması şeklinde tanımlanabilir. Özünde birey yaratmaları olan bu ürünler genellikle belirli süreçlerden geçerken sözel-müzikal yapılarında çeşitli değişiklikler meydana gelmekte ve bu doğrultuda anonim özelliği kazanmaktadır. Genellikle eserlerin bir yerden başka bir yere taşınması sırasında gözlemlenen bu durumun aynı konumda zamana bağlı olarak da gerçekleştiği söylenebilir.

“Anonim Halk Müziği, başlangıçta bir kişi tarafından yaratılmış olsa bile, zamanla halka mal olan, ağızdan ağıza dolaşırken belirli ölçüler içerisinde değişikliklere uğrayarak, ilk şekli ile yaratıcısı unutulmuş (bilinmez olan), melodik ve armonik yapısı kolayca anlaşılan ve az çok yerel özellikler taşıyan bir müziktir” (Özbek, 2005:59).

Çalışma kapsamında konuyla ilgili yapılan alan araştırması sonucu yörede ulaşılan anonim halk müziği ürünleri; *ninniler*, *askerlik türküleri*, *iş türküleri*, *kına türküleri*, *düğün türküleri*, *ağutlar* ve *köy seyirlik oyunları* şeklinde sınıflandırılmış ve aşağıda açıklamalarına yer verilmiştir.

1. Ninniler

Ninniler genellikle anne ya da büyükanneler tarafından küçük yaştaki çocukları uyuturken seslendirilen sözel-ezgisel halk ürünü olarak bilinmektedir. Duygulu, ninniye “Bebekleri veya küçük çocukları uyutmak ya da avutmak için ezgi eşliğinde özel sözler veya söz kalıplarıyla söylenen müzik türü” (2014:342) şeklinde tanımlamaktadır. Aça’ya göre, ninnilerin ezgileri sakinleştirici, gevşetici ve uyku getirici yapılardan oluşmaktadır. Ninniye seslendiren kadın, ya hazır şii örneklerinden faydalanarak ya da doğaçlama yoluyla ürettiği sözleri ortaya koyarak müziğe sözleri işler (2016:251). Ninninin sözlerinin işlenmesinde annenin ruhsal durumu önemlidir. Annenin yaşadığı herhangi bir duygusal durum, ninninin sözel içeriğine yansımaktadır. Alanda yapılan çalışmada ninni kavramının yörede “nenni” şeklinde telaffuz edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Bu kapsamda tespit edilen *E Nenni Benim Oğlanım* adlı ninni örneği Ek. 1’de verildiği gibidir.

2. Askerlik Türküleri

Anadolu coğrafyasında çoğunlukla askerlik çağı gelmiş kişiler için yakılan ya da seslendirilen örneklerdir. Bunların sözel içeriklerinde genelde askerlik sürecinde yaşanan durumlar ve askerde olan kişinin bekleyenleri tarafından duyulan özlem dile getirilmektedir. Yöntem çalışmasında konuya ilişkin “Genellikle askerlik görevini yerine getirmek için askere giden gençlerin ardından seslendirilen ve konu olarak; askerde yaşanan olayları, geride bırakılan acılı anne, baba, eş, nişanlı, sevgili ve arkadaşlarının işlendiği türkülerdir” (2016:46) şeklinde bir bilgiye yer vermektedir.

Mahmutlar Mahallesi’nde alan araştırması sırasında tespit edilen askerlik türkülerinde genel olarak aşk, özlem ve gurbet gibi konuların işlendiği gözlenmiştir. Araştırma sürecinde yörede tespiti yapılan *Yırmana Yırmana Çıktım Direkten* adlı askerlik türküsü örneği Ek. 2’de verildiği gibidir.

3. İş Türküleri

İnsanların çalışma hayatında, özellikle bağ, bahçe, tarla vb. yerlerde bireysel veya toplu halde çalışırken seslendirdikleri türkülerdir. Bu türkülerin konusu çoğu kez yapılan işlerle ilgili olmasının yanı sıra gündelik hayatta yaşanan olayları da içinde barındırmaktadır. Özbek, iş türkülerine ilişkin şu bilgilere yer vermektedir:

“Toplumun günlük yaşantısının önemli bir kısmını kaplayan iş ve çalışma hayatının türkülere geçmesi ve orada şekillenmesi tabiidir. İş ve meslek türkülerinde çalışma hayatımızın ve mesleklerin özelliklerini çok yalın ve samimi bir şekilde görürüz. Bu tür türkülerde bahsedilen meslek veya iş ile türküler arasında

yakından bir bağ aramak gerekmez. Hanelerde ufak bir iz veya bağlantıda küçük bir ilgi kâfidir. Çoğunun temsili karakteri vardır” (1994:419).

Konu ile ilgili alanda yapılan görüşmelerde, geçmiş dönemlerde tarla işlerine işçi götürülürken zaman zaman çalgı çalan ve türkü söyleyen kişilerin de özellikle seçildiği bilgisine ulaşılmıştır. Yörede gerçekleştirilen araştırmada çoğunlukla düğün gelenekleri içerisinde yer verilen örneklerden bazılarının burada da seslendirildiği gözlenmiştir. Alanda iş türküsü olarak belirlenen *İndim Yârin Bahçesine (Gadifeler Ağacı)* adlı türkü Ek. 3’te verildiği gibidir.

4. Kına Türküleri

Kına türküleri, Anadolu düğün gelenekleri çerçevesinde özellikle geline kına yakma aşamasında seslendirilen türküler olarak bilinmektedir. Genellikle düğün gününden bir önceki günün akşamında kadınlar arasında yapılan merasimlerde bu türküleri yer verilmektedir. Yaşar çalışmasında kına türkülerine ilişkin “Türk halk müziği bağlamında tören türküleri adı altında (kına geceleri vb.) incelenebilen; Anadolu’da daha çok kadınlar arasında bazen de erkekler arasında düzenlenen geleneksel toplantılarda söylenen halk ezgilerinin genel adıdır” (2006:34) şeklinde bir bilgiye yer vermektedir. Kına gecesinde seslendirilen bu örnekler kimi zaman eğlendirme, kimi zaman ise gelin olacak kızı ve annesini ağlatma amacı taşımaktadır. Örnek, bu durumu “Kına gecesinde eğlenceler düzenlenir, maniler ve türküler söylenir, oyunlar oynanır. Türkülerin bir bölümü kızı ve anneyi ağlatan türden ezgilerdir” (2018:270) şeklinde açıklamaktadır.

Alan araştırması sırasında yörede tespit edilen, serbest ritmik yapıda seslendirilen *Evlerinin Önü Çifte Çifte Örümcek Ağacı* adlı kına türküsü örneği Ek. 4’te verildiği gibidir.

5. Düğün Türküleri

Düğün gelenekleri çerçevesinde yöreye özgü unsurları içinde barındıran, özellikle düğüne katılan misafirleri eğlendirme amacıyla yer verilen oyun eşlikli türkülerdir. Duygulu, konuya ilişkin “Düğünlerde çalınan, birçoğu oyun havası niteliğindeki eğlenceli ezgilerin tümü” (2014:170) şeklinde bir tanımlamaya yer vermektedir. Bu türküler genellikle yöreye özgü nitelik taşıdığı gibi başka bir yöreye ait olan örneklerden de oluşabilmektedir. Konu ile ilgili alanda yapılan çalışmada tespit edilen *Elma Attım Eline* adlı yöreye ait düğün türküsü örneği notaları ile birlikte Ek. 5’te verildiği gibidir.

6. Ağtlar

Ağıt kavramı genellikle bir insanın zamansız ölümü üzerine yakılan halk müziği örnekleri için verilen adlandırmadır. Duygulu ağıtı, “Genel olarak bir ölünün, bazen de bir kişi ve toplumu derinden etkileyen olayların ardından, kendine özgü, dize, uyak ve biçimlerle ve yerel ezgi kalıplarıyla söylenen halk edebiyatı ve müziği türü” (2014:30) şeklinde tanımlanmaktadır. Ağıtların önceki süreçlerde sadece ölüm durumu için seslendirilmekte olduğu, zaman geçtikçe çeşitli konuları da kapsadıkları kaynaklarda ifade edilmektedir.

Artun konuyla ilgili “Ağtlar acı bir olayın özellikle de ölüm olayının ardından söylenen halk türküleridir. Önceleri yalnızca ölümlerin ardından söylenen ağtlar zamanla çeşitli konularda söylenmeye başlanmış; dünyanın faniliği, ömrün kısalığı, ihanet, kıskançlık, sadakatsizlik, feleğe sitem de ağta konu olmuştur” (2015:74) bilgisini sunmaktadır.

Bir insanın ölümü üzerine yakılan ağtlar genel olarak ölen kişinin yakınları tarafından seslendirilir. Fakat bazı yörelerde ağt yakma işini meslek haline getirmiş kişilere de rastlanılmaktadır. Bu işi çoğunlukla kadınlar üstlenmektedir. Konuya ilişkin Albayrak çalışmasında “Ağtlar bütün toplumlarda genel olarak kadınlar tarafından söylenmektedir. ‘Ağlayıcı’ anlamına gelen çeşitli kelimelerle adlandırılan bu kadınların ağt söylemeyi bir meslek olarak sürdürdükleri bile görülmektedir” (2010:7) şeklinde ifade etmektedir.

Mahmutlar Mahallesi’nde ağtlar ölüm gerçekleştiğinde, o kişinin yakınları tarafından üzüntüsünü ifade ederek seslendirilmektedir. Ağt yakma geleneği her ne kadar yörede devam etse de günümüzde bir ölümün ardından ağt söylemenin pek hoş karşılanmadığı ifade edilmektedir. Bu doğrultuda insanların acılarını genelde yalnız kaldıklarında dile getirdikleri vurgulanmıştır. Yörede bu uygulama daha çok *yas etme* terimi ile ifade edilmektedir. Araştırma kapsamında yörede tespit edilen *Yaşar Bey* adlı ağt örneği Ek. 6’da verildiği gibidir.

7. Köy Seyirlik Oyunları

Anadolu’da geçmişten günümüze kadar uzanan süreçte Türk halk kültürü gelenekleri kapsamında yer alan *köy seyirlik* ya da *köy orta oyunları* olarak adlandırılan uygulamaların varlığı bilinmektedir. Kırsal kesimde yaşayan insanların yılın belirli günlerinde bir araya gelerek sergiledikleri oyun türlerinden oluşan bu pratikler, çeşitli gereksinimler doğrultusunda ortaya konmaktadır.

“Köy Ortaoyunları, köylülerin uzun kış aylarında ve hususiyle düğünlerde, bayramlarda eğlenmek ve vakit geçirmek için düzenleyip oynadıkları dram karakterli temsillerdir. Bu temsiller, târihî kaynakların verdiği bilgilerden anlaşıldığına göre çok eski bir sözlü geleneğe dayanmaktadır. Bu gelenek 1071 târihinden sonra da ozanların yanı sıra, Anadolu’da devam etmiş ve bugüne kadar yaşayıp gelmiştir” (Elçin, 2016:671).

Köy seyirlik oyunlarında tiyatral gösterimlerin içinde yerel müzik unsurlarının da yer aldığı bilinmektedir. Müzik örnekleri genel olarak oyuna özgüdür ve yöresel nitelik taşımaktadır. Boratav çalışmasında konuya ilişkin “Seyirlik köylü oyunlarının pek çoğuna çalgı takımı (davul zurna) katılır; kadınların çıkardıkları oyunlarda tef ile ezgiler söylenip, belli yerlerde, danslar eklenir” (2016:242) bilgisine yer vermektedir. Yörede varlığı devam ettirilen bu oyunlar ise aşağıdaki gibidir:

7.1. Aleyler Oyunu

Aleyler oyunu, Hıdırellez günü yapılan pratikler çerçevesinde kadınlar arasında sergilenen yöreye özgü bir oyundur. Her tekrarında kişi sayısı değişebilen bu oyunda, yan yana bulunan iki grup karşılıklı olacak şekilde yerlerini alır. Oyunda kız isteme merasimlerinde görülen benzer bir durum canlandırılır. Bu canlandırma sırasında ezgisel olarak yer verilen diyalogların notası *Aleyler Aleyler* adıyla Ek. 7’de verildiği gibidir.

7.2. Bezirgâncı Başı Oyunu

Hıdırellez günü kadınlar arasında sergilenen *Bezirgâncı Başı*⁴ oyununda, iki kişi karşılıklı el ele tutuşup kapı şekli yaparlar. Bunlardan birisine *kapıcı başı* ismi verilmektedir. Bunun yanı sıra oyunda tek sıra halinde arka arkaya sıralanan kişilerden oluşan *kervan* ismi verilen bir grup daha bulunur. Kervanın en önünde bulunan kişiye ise *kervancı başı (bezirgâncı başı)* ismi verilmektedir. Kervan alanda çember şeklinde dolaşarak kapı önüne gelir. Burada kişiler arasında ezgisel olarak gerçekleştirilen diyalog ve notası *Aç Kapıyı Kervanım Geçsin* adıyla Ek. 8’de verildiği gibidir.

7.3. Değirmenci Oyunu

Yörede yine Hıdırellez günü kadınlar tarafından sergilenen *Değirmenci*⁵ oyununda, bir grup daire şeklinde yere oturur. Bu grup oyunda değirmenci rolünü üstlenmektedir. Tek sıra halinde arka arkaya sıralanan ikinci grup ise bu dairenin etrafında döner. Bu grup getirdiği mahsulün (buğday, darı) değirmenci tarafından öğütülmesini ister. Bu oyunda ezgisel olarak geçen diyalog ve notası *A Gavur Değirmenci* adıyla Ek. 9’da verildiği gibidir:

7.4. Deve Oyunu

Araştırma kapsamında yörede varlığı çok eskilere dayanan *deve geces*i adlı bir geleneksel uygulama da tespit edilmiştir. Yörede her yıl kurban bayramının birinci veya ikinci gününün akşamında gerçekleştirilen bu uygulama, insanlar arasında birlik, beraberlik ve yardımlaşmayı güçlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Alan araştırması sırasında bu gecede gerçekleştirilen pratikler şu şekilde gözlemlenmiştir:

Deve gecesinin yapılacağı akşam yöre insanları mahalle merkezinde bulunan aile çay bahçesinde toplanır. Bunun yanı sıra deve buraya gelmeden önce mahalli icracılar da burada yerlerini alırlar. Bu gecenin tamamında müzik eşliği bulunmakta olup, mahalli icracılar tarafından; kaval, klarnet, davul, keman, cümbüş çalgılarıyla genelde yöreye özgü örnekler seslendirilmektedir. Yörede etkinlik başlamadan önce devenin kostümüyle ilgili bir ön hazırlık yapılır.

⁴ Bu oyunun Anadolu’nun farklı yörelerinde çocuk oyunu olarak sergilendiği bilinmektedir. Fakat uygulamada ve oyuna eşlik eden ezgide küçük farklılıkların bulunduğu belirlenmiştir.

⁵ Bu oyunun isim olarak benzeri Kastamonu/Tosya yöresinde de bulunmaktadır. Fakat yörede tespit edilen oyunun sergilenmesi ve sözel-ezgisi bakımından yöreye özgü olduğu belirlenmiştir.

Bu doğrultuda önceden belirlenen iki kişi (erkekler) tarafından deve kostümü giyilerek gerekli hazırlıklar tamamlanır. Deve rolünü oynayacaklarla birlikte devenin yanında bir de çoban bulunur. Devenin, alanda bulunan topluluğun yanına gelmesiyle birlikte etkinlik başlar. Deve öncelikle burada bulunan kişilerden sırayla para toplar. Yöre halkından gönüllü olanlar kendi durumlarına göre deveye bir miktar para verir. Buradaki işlem bittiğinde topluluk eski belediye binasının önüne geçer. Bu alanda yöresel oyunlardan örnekler sergilenir. Belirli bir süre sonra topluluk mahallenin sokaklarında gezmeye başlar. Yapılan bu gezi sırasında deve, evlerden para toplamaya devam eder. Topluluk mahallenin belirli yerlerinde duraklayarak yöresel oyunları icra eder. Bu duraklanan yerlerin birisinde deve yere yatarak ölü taklidi yapar. Ölü taklidi yapan devenin başında Ek. 10'da verilen *Devem Gelir Mısırdan* adlı serbest ritmik yapıda bir ağıt örneği seslendirilir. Bu gezme işlemi tamamlandığında deve gecesi de sonlandırılmış olur.

Yörede özellikle deve gecesinde seslendirilen uzun hava örneklerine genellikle *destan* adı verilmektedir. Geçmişte deve gecesinde bu uzun havaların çoğunlukla kaval çalgısı eşliğinde seslendirildiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu gecede yörede tespitlerine yer verilen *Ayaş Yollarından Aştım da Geldim, Söyle Doktor ve Tiren Gelir Gışladan* örneklerinin de icra edildiği gözlemlenmiştir.

7.5. Leylek Oyunu

Yörede yine Hıdırellez gününde kadınlar arasında sergilenen bir oyun türüdür. Leylek oyununda öncelikle katılımcılar çember şeklinde sıralanır. Etkinlikte bulunan ve genellikle gençlerden seçilen iki kişi çemberin tam orta yerine geçer. Çemberde yer alanlar tarafından alkışla ritim tutularak oyunun sözel-ezgisi seslendirilir. Ortada kalan oyuncular ise alkışla ritim tutarak ve çömeliپ zıplayarak oyunu gerçekleştirir. Oyun sırasında seslendirilen sözel-ezginin notası *Leylek Leylek Lekirdek* adıyla Ek. 11'de verildiği gibidir.

DEMİRCİ/MAHMUTLAR MAHALLESİ'NDE TESPİT EDİLEN GELENEKSEL HALK MÜZİĞİ ÖRNEKLERİNİN EDEBÎ VE MÜZİKAL AÇIDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde, çalışma kapsamında tespit edilen anonim halk müziği örneklerinin edebi ve müzikal açıdan kapsamlı bir şekilde değerlendirmelerine ilişkin analizlere yer verilmiştir. Eserlerin edebî açıdan şiirsel yapısı dikkate alınarak nazım biçimi, nazım birimi, hece ölçüsü, kafiye düzeni ve konusu; müzikal açıdan ise türü, makam dizisi, ses genişliği, ritmik yapısı, metrik örgüsü ve biçimi değerlendirilmiştir. Buna göre edebi değerlendirme Tablo 1'de, müzikal değerlendirme ise Tablo 2'de verildiği gibidir.

Tablo 1: Mahmutlar Mahallesinde Tespit Edilen Halk Müziği Örneklerinin Edebî Açından Analiz Tablosu

Mahmutlar Mahallesinde Tespit Edilen Halk Müziği Örneklerinin Edebî Açından Analiz Tablosu						
No	Eser Adı	Nazım Biçimi	Nazım Birimi	Hece Ölçüsü	Kafiye Düzeni	Konusu
1	E Nenni Benim Oğlanım	Ninni	Beyit	11'li	aa	Evlat Sevgisi
2	Söyle Doktor	Serbest Şiir	Beyit	12'li ve 11'li	aa/b/cc/b/dd/b	Ozlem
3	Tiren Gelir Gışladan	Mani	Dörtlük	7'li	aaba/ccdd/eefe/ccdd	Sevda-Özlem
4	Yırmana Yırmana Çıktım Direkten	Türkü	Beyit	11'li	aa/bb/cc/bb/dd/bb	Aşk-Sevda
5	İndim Yârin Bahçesine (Gadifeler Ağacı)	Serbest Şiir	Beyit	Serbest Ölçü	aa/bb/cc/bb/dd/bb	Aşk-Sevda
6	Evlerinin Onü Çifte Örümcek Ağacı (Kına Türküsü)	Serbest Şiir	Beyit	Serbest Ölçü	ab/cc	İyi dilek
7	Oğlanın Adı	Mani	Dörtlük	7'li ve 8'li	aaba/cded/ffgf	Aşk-Sevda
8	İnip Gelir Yamadan (Yârim Yola Gel)	Mani	Dörtlük	7'li	aaba/ccbc/aaba	Aşk-Sevda
9	Elma Attım Eline	Mani	Dörtlük	7'li	aaba/ccbc/dded	Aşk-Sevda
10	Ufacık Döşemenin Daşları	Serbest Şiir	Dörtlük	Serbest Ölçü	aaba/ccdc/eefe	Sevda-Özlem
11	A Laleli Dağlar	Serbest Şiir	Beyit	11'li ve 8'li	aa/b/cc/b/dd/b	Doğa Sevgisi
12	Yörük Çadır Kurmuş Çimen Üstüne	Türkü	Beyit	11'li	aa/bb/cc/bb/dd/bb	Aşk-Sevda
13	Çeşmeden Dudu Geçti (Cevizim)	Mani	Dörtlük	7'li	aaba/cc/ddbd/cc/e ebe/cc	Aşk-Sevda
14	Çeşmelerin Başına	Mani	Dörtlük	7'li	aaba/cdee/afaf/cd ee/gghg/cdee/nb1/cdee	Sevda-Özlem
15	Yüce Dağ Başını Aştım da Geldim	Türkü	Üç Dizeli Bent	11'li	aaa/a/bbb/a	Sitem
16	Şu Dağların Ardında Kınalı Geyik Gezer	Mani	Dörtlük	7'li	abcb/d/aefe/d/aaga/d/aehe/d	Sevda-Sitem
17	Ayaş Yollarından Aştım da Geldim	Türkü	Üç Dizeli Bent	11'li	aaa/bb/cc/bb	Aşk-Sevda
18	Ayvalıktan Çıktım Yayan (Hacı Bey)	Türkü	Dörtlük	8'li	aaaa/bbba/ccdc	Ölüm
19	Cezayir	Türkü	Beyit	11'li	aa/a/bb/a/bb/a	Ölüm
20	Yaşar Bey	Türkü	Üç Dizeli Bent ve Beyit	Serbest Ölçü	aaa/bb/cc/ddd	Ölüm
21	Dam Başlara Çıra da Gosam Yanar mı	Serbest Şiir	Üç Dizeli Bent ve Dörtlük	Serbest Ölçü	aaa/bccc	Ölüm
22	Erisin de Şu Dağların Karı Erisin	Serbest Şiir	Dörtlük	Serbest Ölçü ve 11'li	aabb/ccbd/bbbd	Ölüm
23	Demirciyle Rahmanların Arası	Türkü	Üç Dizeli Bent	11'li	aaa/bb/cc/bb	Ölüm
24	Aleyler Aleyler	Serbest Şiir	Dize	Serbest Ölçü	a/a/b/c/d/e/b	Kız İsteme
25	Aç Kapıyı Kervanım Geçsin	Serbest Şiir	Beyit	Serbest Ölçü	ab/ab/cd	Kapıcı ile pazarlık
26	A Gâvur Değirmenci	Serbest Şiir	Dörtlük	Serbest Ölçü	aabc/dddb/aabe/ddb/aabc/fffb	Değirmenci ile pazarlık
27	Devem Gelir Mısırdan	Serbest Şiir	Üç Dizeli Bent	Serbest Ölçü	aaa/b/cc/b	Deveye Yakılan Ağıt
28	Leylek Leylek Lekirdek	Serbest Şiir	Dörtlük	Serbest Ölçü	aabb/ccca	Serbest

Tablo 2: Mahmutlar Mahallesinde Tespit Edilen Halk Müziği Örneklerinin Müzikal Açıdan Analiz Tablosu

Mahmutlar Mahallesinde Tespit Edilen Halk Müziği Örneklerinin Müzikal Açıdan Analiz Tablosu							
No	Eser Adı	Türü	Makam Dizisi	Ses Genişliği	Ritmik Yapısı	Metrik Örgüsü	Biçimi
1	E Nenni Benim Oğlanım	Ninni	Uşşak	7 ses	Serbest	Serbest	a tek cümleli
2	Söyle Doktor	Türkü	Tahir	10 ses	4/4	1+1+1+1	A(a+b)
3	Tiren Gelir Gışladan	Türkü	Tahir	10 ses	4/4	1+1+1+1	A(a+b+c)
4	Yırmana Yırmana Çıktım Direkten	Türkü	Tahir	9 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b+c)
5	İndim Yârin Bahçesine (Gadifeler Ağacı)	Türkü	Hüseyni	9 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b+c)
6	Evlerinin Önü Çifte Çifte Örtümcek Ağacı (Kına Türküsü)	Türkü	Hüseyni 5'lisi	5 ses	Serbest	Serbest	A(a+b)
7	Oğlanın Adı	Türkü	Hüseyni	10 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b+c)
8	İnip Gelir Yamadan (Yârim Yola Gel)	Türkü	Hüseyni	9 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b+c)
9	Elma Attım Eline	Türkü	Hüseyni	7 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b+c)
10	Ufacık Döşemenin Daşları	Türkü	Neva	7 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b)
11	A Laleli Dağlar	Türkü	Hüseyni	8 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b)
12	Yörük Çadır Kurmuş Çimen Üstüne	Türkü	Hüseyni	8 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b)
13	Çeşmeden Dudu Geçti (Cevizim)	Türkü	Neva	8 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b+c)
14	Çeşmelerin Başına	Türkü	Hüseyni 5'lisi	6 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b)
15	Yüce Dağ Başını Aştım da Geldim	Türkü	Uşşak 4'lüsü	5 ses	9/8	2+2+2+3	A(a+b)
16	Şu Dağların Ardında Kınalı Geyik Gezer	Türkü	Hüseyni	7 ses	9/8	2+2+2+3	a tek cümleli
17	Ayaş Yollarından Aştım da Geldim	Türkü	Hüseyni	9 ses	4/4	1+1+1+1	A(a+b)
18	Ayvalıktan Çıktım Yayan (Hacı Bey)	Türkü	Muhayyer	8 ses	4/4	1+1+1+1	A(a+b)
19	Cezayir	Ağıt	Gerdaniye	8 ses	Serbest	Serbest	A(a+b)
20	Yaşar Bey	Ağıt	Hüseyni	8 ses	Serbest	Serbest	A(a+b+c)
21	Dam Başlara Çıra da Gosam Yanar mı	Ağıt	Tahir	8 ses	Serbest	Serbest	a tek cümleli
22	Erisin de Şu Dağların Karı Erisin	Ağıt	Gerdaniye	7 ses	Serbest	Serbest	a tek cümleli
23	Demirciyle Rahmanların Arası	Ağıt	Hüseyni	9 ses	9/8	2+2+2+3	a tek cümleli
24	Aleyler Aleyler	Köy Seyirlik Oyunu	Neva'da rast 5'lisi	5 ses	5/8	2+3	a tek cümleli
25	Aç Kapıyı Kervanım Geçsin	Köy Seyirlik Oyunu	Hüseyni'de uşşak 4'lüsü	5 ses	4/4	1+1+1+1	a1 tek cümlecikli
26	A Gâvur Değirmenci	Köy Seyirlik Oyunu	Uşşak 4'lüsü	5 ses	10/8	2+3+2+3	a tek cümleli
27	Devem Gelir Mısır'dan	Köy Seyirlik Oyunu	Hüseyni	7 ses	Serbest	Serbest	A(a+b)
28	Leylek Leylek Lekirdek	Köy Seyirlik Oyunu	Hüseyni 5'lisi	5 ses	10/8	2+3+2+3	a tek cümleli

Yukarıdaki tablolarda öne çıkan veriler göz önüne alındığında aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

1. E Nenni Benim Oğlanım

Yörede tespit edilen *E Nenni Benim Oğlanım* adlı ninni örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin ninni formatında, beyit nazım biriminde, 11’li hece ölçüsünde, aa şeklinde kafiye düzeninde ve konu bakımından evlat sevgisi temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Eser müzikal açıdan değerlendirildiğinde ise halk müziği örneğinin ninni türünde, uşşak makam dizisinde, pes-tiz aralığı 7 ses genişliğinde ve ritmik yapısı serbest bir özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Ezgisel bütünlük biçim yönünden incelendiğinde ise (a) şeklinde tek cümleli⁶ bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir.

2. Söyle Doktor

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; serbest şiir formatıyla yazıldığı ve beyit nazım biriminden oluştuğu belirlenmiştir. İlk sözlerin 12’li, ikinci ve üçüncü sözlerin ise 11’li hece ölçüsüyle yazıldığı, kafiye düzeninin aa/b/cc/b/dd/b şeklinde olduğu ve konu bakımından ağırlıklı olarak özlem temasının işlendiği tespit edilmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirilmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, tahir makam dizisinde, pes-tiz aralığı 10 ses genişliğinde, ritmik yapının ve metrik örgünün 4/4’lük (1+1+1+1) şeklinde oluştuğu belirlenmiştir. Ezgisel yapı biçim yönünden incelendiğinde ise A(a+b) şeklinde bir bölümlü⁷ bir yapıya sahip olduğu gözlenmiştir.

3. Tiren Gelir Gışladan

Tiren Gelir Gışladan adlı eser edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin mani nazım biçiminde, dörtlük nazım biriminde, 7’li hece ölçüsünde, aaba/ccdd/eefe/ccdd şeklinde kafiye şemasının ve konu bakımından çoğunlukla özlem-sevda temasının işlediği belirlenmiştir. Eser müzikal açıdan değerlendirildiğinde ise, halk müziği örneğinin türkü türünde, tahir makam dizisinde, pes-tiz aralığı 10 ses genişliğinde ve 4/4’lük (1+1+1+1) ritmik yapıda olduğu belirlenmiştir. Biçim açısından incelenen ezginin A (a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölümden oluştuğu tespit edilmiştir.

4. Yırmana Yırmana Çıktım Direkten

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin türkü nazım biçiminde, beyit nazım biriminde, 11’li hece ölçüsünde, kafiye şeması aa/bb/cc/bb/dd/bb şeklinde ve konu bakımından ağırlıklı olarak aşk-sevda temasıyla işlendiği tespit edilmiştir.

⁶ “Cümle: Birbirini tamamlayan en az iki cümlecğin oluşturduğu ezgisel bütüne denilir. Bir başka deyişle, soru cümlecği ile yanıt cümlecğinin birleşmesi cümleyi oluşturur” (Akdoğan, 2003:52).

⁷ “Bölüm: Gerek ritmik, gerek makamsal olarak yarattığı etki nedeniyle birbirlerinden ayrılan ezgisel bütünlükler *bölüm* olarak adlandırılır” (Akdoğan, 2003:57).

Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, tahir makam dizisinde, pes-tiz aralığı 9 ses genişliğinde, ritmik yapısı ve metrik örgüsü 9/8'lik (2+2+2+3) şeklinde olduğu belirlenmiştir. Ezginin biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında ise A(a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölümden olduğu tespit edilmiştir.

5. İndim Yârin Bahçesine (Gadifeler Ağacı)

İndim Yârin Bahçesine (Gadifeler Ağacı) adlı halk müziği örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, beyit nazım biriminde, hece ölçüsü serbest, kafiye şeması aa/bb/cc/bb/dd/bb şeklinde ve konu bakımından ağırlıklı olarak aşk-sevda temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 9 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde 9/8'lik ritmik yapıda oluşturulduğu tespit edilmiştir. Ezginin biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında ise A(a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölüme sahip olduğu belirlenmiştir.

6. Evlerinin Önü Çifte Çifte Örümcek Ağacı

Yörede kına türküsü kapsamında tespit edilen *Evlerinin Önü Çifte Çifte Örümcek Ağacı* adlı eser edebî açıdan değerlendirildiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, beyit nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması ab/cc şeklinde ve konu bakımından iyi dilek temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini (beşli civarında) makam dizisinde, pes-tiz aralığı 5 ses genişliğinde ve serbest ritmik yapıda ve metrik örgüde olduğu tespit edilmiştir. Ezgi biçim yönünden incelendiğinde ise A(a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu gözlenmektedir.

7. Oğlanın Adı

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin mani nazım biçiminde, dörtlük nazım biriminde, 7'li ve 8'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aaba/cded/ffgf şeklinde ve konu bakımından ağırlıklı olarak aşk-sevda temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 10 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde oluşturulduğu tespit edilmiştir. Ezginin biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında ise A(a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölüme sahip olduğu belirlenmiştir.

8. İnip Gelir Yamadan (Yârim Yola Gel)

Yörede tespit edilen *İnip Gelir Yamadan (Yârim Yola Gel)* adlı halk müziği örneği edebî açıdan değerlendirildiğinde; sözlerin mani nazım biçiminde, dörtlük nazım biriminde, hece ölçüsünün 7'li kalıbında, kafiye şeması aaba/ccbc/aaba şeklinde ve konu bakımından aşk-sevda temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Eserin müzikal açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 9 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Ezgi biçim yönünden incelendiğinde ise A (a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölümden oluştuğu gözlenmektedir.

9. Elma Attım Eline

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin mani nazım biçiminde, dördlük nazım biriminde, 7'li hece ölçüsü kalıbında, kafiye şeması aaba/ccbc/dded şeklinde ve konu bakımından aşk-sevda temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 7 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde olduğu gözlenmiştir. Ezginin biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında ise A(a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölüme sahip olduğu belirlenmiştir.

10. Ufacık Döşemenin Daşları

Ufacık Döşemenin Daşları adlı halk müziği örneği edebî açıdan değerlendirildiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, dördlük nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması aaba/ccdc/eeffe şeklinde ve konu bakımından sevda-özlem temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, neva makam dizisinde, pes-tiz aralığı 7 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde olduğu belirlenmiştir. Müzikal yapı, biçim yönünden incelendiğinde ise eserin A(a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu tespit edilmiştir.

11. A Laleli Dağlar

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin serbest şiir formatında, beyit nazım biriminde, ilk sözler 11'li ikinci ve üçüncü sözler ise 8'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aa/b/cc/b/dd/b şeklinde ve konu bakımından doğa sevgisi temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde oluşturulduğu tespit edilmiştir. Müzikal yapı biçim yönünden incelendiğinde ise eserin A (a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu gözlenmiştir.

12. Yörük Çadır Kurmuş Çimen Üstüne

Yörük Çadır Kurmuş Çimen Üstüne adlı halk müziği örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin türkü nazım biçiminde, beyit nazım biriminde, 11'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aa/bb/cc/bb/dd/bb şeklinde ve konu bakımından aşk-sevda temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise, halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde olduğu gözlenmiştir. Biçim yönünden incelenen ezginin A (a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu tespit edilmiştir.

13. Çeşmeden Dudu Geçti (Cevizim)

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin mani nazım biçiminde, dördlük nazım biriminde, hece ölçüsünün 7'li kalıbında, kafiye şeması aaba/cc/ddbd/cc/eebe/cc şeklinde ve konu bakımından aşk-sevda temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Halk müziği örneği müzikal açıdan değerlendirildiğinde ise türkü türünde, neva makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde, 9/8'lik ritmik yapıda ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eserde ara ezgide çalınan melodinin bağlantı bölümünden farklı bir şekilde oluşturulduğu gözlenmiştir. Biçim yönünden incelenen örneğin A (a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölüme sahip olduğu belirlenmiştir.

14. Çeşmelerin Başına

Yörede düğün türküsü kapsamında tespit edilen *Çeşmelerin Başına* adlı eser edebî açıdan değerlendirildiğinde; sözlerin mani nazım biçiminde, dördlük nazım biriminde, bentleri 7'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aaba/cdee/afaf/cdee/gghg/cdee/ııb/cdee şeklinde ve konu bakımından sevda-özlem temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, Hüseyini (Hüseyini beşlisi) makam dizisinde, pes-tiz aralığı 6 ses genişliğinde ve 9/8'lik ritmik yapıda, metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Biçim yönünden incelenen ezginin A (a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu belirlenmiştir.

15. Yüce Dağ Başını Aştım da Geldim

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında, sözlerin türkü nazım biçiminde, üç dizeli bent nazım biriminde, 11'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aaa/a/bbb/a şeklinde ve konu bakımından sitem temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise, halk müziği örneğinin türkü türünde, uşşak (uşşak 4'lüsü) makam dizisinde, pes-tiz aralığı 5 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde 9/8'lik ritmik yapıda oluşturulduğu tespit edilmiştir. Müzikal yapı biçim yönünden incelendiğinde ise eserin A(a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu gözlenmiştir.

16. Şu Dağların Ardında Kınalı Geyik Gezer

Şu Dağların Ardında Kınalı Geyik Gezer adlı örneğin edebî açıdan değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin mani nazım biçiminde, dördlük nazım biriminde, 7'li hece ölçüsünde, kafiye şeması abcb/d/aeŋe/d/aaga/d/aehe/d şeklinde ve konu bakımından sevda-sitem temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 7 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde 9/8'lik ritmik bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Türkü biçim yönünden incelendiğinde ise tek cümleden (a) oluştuğu belirlenmiştir.

17. Ayaş Yollarından Aştım da Geldim

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında, sözlerin türkü nazım biçiminde, üç dizeli bent nazım biriminde, 11'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aaa/bb/cc/bb şeklinde ve konu bakımından aşk-sevda temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, hüseyini makam dizisinde ve pes-tiz aralığı 9 ses genişliğinde, 4/4'lük ritmik yapıda ve metrik örgüsü (1+1+1+1) şeklinde belirlenmiştir. Ezginin biçim yönünden incelemesi yapıldığında ise A (a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu gözlenmektedir.

18. Ayvalıktan Çıktım Yayan (Hacı Bey)

Ayvalıktan Çıktım Yayan (Hacı Bey) adlı örneğin edebî açıdan değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin türkü nazım biçiminde, dörtlük nazım biriminde, hece ölçüsünün 8'li kalıbında, kafiye şeması aaaa/bbba/ccdc şeklinde ve konu bakımından ölüm temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin türkü türünde, muhayyer makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (1+1+1+1) şeklinde 4/4'lük ritmik bir yapıda olduğu tespit edilmiştir. Türkünün biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında ise A(a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu belirlenmiştir.

19. Cezayir

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin türkü nazım biçiminde, beyit nazım biriminde, 11'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aa/a/bb/a/bb/a şeklinde ve konu bakımından ölüm temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin ağıt türünde, gerdaniye makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde ve serbest ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Biçim yönünden incelenen ezginin A (a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu belirlenmiştir.

20. Yaşar Bey

Yörede tespit edilen *Yaşar Bey* adlı örneğin edebî açıdan değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin türkü nazım biçiminde, üç dizeli bent ve beyit nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması aaa/bb/cc/ddd şeklinde ve konu bakımından ölüm temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin ağıt türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde ve serbest ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Ezginin biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında A(a+b+c) şeklinde üç cümleli bir bölümden oluştuğu gözlenmiştir.

21. Dam Başlara Çıra da Gosam Yanar mı

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin serbest şiir formatında, üç dizeli bent ve dörtlük nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması aaa/bccc şeklinde ve konu bakımından ölüm temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin ağıt türünde, tahir makam dizisinde, pes-tiz aralığı 8 ses genişliğinde ve serbest ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Biçim yönünden incelenen eserin tek cümleden (a) oluştuğu gözlenmiştir.

22. Erisin de Şu Dağların Karı Erisin

Eserin edebî açıdan bir değerlendirmesi yapıldığında; sözlerin serbest şiir formatında, dörtlük nazım biriminde, ilk dörtlük serbest ikinci ve üçüncü dörtlükler ise 11'li hece ölçüsünde, kafiye şeması aabb/ccbd/bbbd şeklinde ve konu bakımından ölüm temasıyla işlendiği tespit edilmiştir. Müzikal açıdan bir değerlendirme yapıldığında ise halk müziği örneğinin ağıt türünde, gerdaniye makam dizisinde, pes-tiz aralığı 7 ses genişliğinde, ritmik açıdan serbest bir şekilde olduğu belirlenmiştir. Ezgi biçim yönünden incelendiğinde ise tek cümleli (a) olarak oluştuğu gözlenmektedir.

23. Demirciyle Rahmanların Arası

Yörede tespit edilen *Demirciyle Rahmanların Arası* adlı eser edebî açıdan değerlendirildiğinde; sözlerin türkü nazım biçiminde, üç dizeli bent nazım biriminde, 11'li hece ölçüsü kalıbında, kafiye şemasının aaa/bb/cc/bb şeklinde ve konu bakımında ölüm temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin ağıt türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 9 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+2+2+3) şeklinde 9/8'lik ritmik bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Türkünün biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında ise tek cümleli (a) olarak meydana geldiği belirlenmiştir.

24. Aleyler Aleyler

Aleyler Aleyler adlı yörede tespit edilen müzikli oyun örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, tek dizeli nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması a/a/b/c/d/e/b şeklinde ve konu bakımından kız isteme temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Müzikli oyun örneği müzikal açıdan değerlendirildiğinde ise köy seyirlik oyunu türünde, nevada rast 5'lisi özelliği gösterdiği, pes-tiz aralığı 5 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+3) şeklinde 5/8'lik ritmik yapıda olduğu belirlenmiştir. Eserin müzikal yapısı biçim yönünden incelendiğinde tek cümleli (a) biçimden oluştuğu tespit edilmiştir.

25. Aç Kapıyı Kervanım Geçsin

Aç Kapıyı Kervanım Geçsin adlı müzikli oyun örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, beyit nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması ab/ab/cd şeklinde ve konu bakımından kapıcı ile pazarlık temasının işlendiği belirlenmiştir.

Müzikli oyun örneği müzikal açıdan değerlendirildiğinde ise köy seyirlik oyunu türünde, hüseyinde uşşak 4'lüsü özelliği gösterdiği, pes-tiz aralığı 5 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (1+1+1+1) şeklinde 4/4'lük ritmik yapıda olduğu belirlenmiştir. Eserin müzikal yapısı biçim yönünden incelendiğinde ise tek cümlecikli⁸ (a1) biçimden oluştuğu tespit edilmiştir.

26. A Gâvur Değirmenci

Yörede tespit edilen *A Gâvur Değirmenci* adlı müzikli oyun örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, dörtlülük nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması aabc/dddb/aabe/dddb/aabc/fffb şeklinde ve konu bakımından değirmenci ile pazarlık temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise köy seyirlik oyunu türünde, uşşak (uşşak 4'lüsü) makam dizisinde, pes-tiz aralığı 5 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+3+2+3) şeklinde 10/8'lik ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Müzikal yapı biçim yönünden incelendiğinde ise eserin tek cümleli (a) biçimden oluştuğu belirlenmiştir.

27. Devem Gelir Mısır'dan

Yörede tespit edilen *Devem Gelir Mısır'dan* müzikli oyun örneği edebî açıdan değerlendirildiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, üç dizeli bent nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması aaa/b/ccc/b şeklinde ve konu bakımından deveye yakılan ağıt temasıyla işlendiği belirlenmiştir. Eserin müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise halk müziği örneğinin ağıt türünde, hüseyini makam dizisinde, pes-tiz aralığı 7 ses genişliğinde ve serbest ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Ezginin biçim yönünden değerlendirmesi yapıldığında A(a+b) şeklinde iki cümleli bir bölümden oluştuğu belirlenmiştir.

28. Leylek Leylek Lekirdek

Leylek Leylek Lekirdek adlı müzikli oyun örneği edebî açıdan incelendiğinde; sözlerin serbest şiir formatında, dörtlülük nazım biriminde, serbest hece ölçüsünde, kafiye şeması aabb/ccca şeklinde ve konu bakımından serbest bir özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Müzikli oyunun müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında ise köy seyirlik oyunu türünde, hüseyini (hüseyini 5'lisi) makam dizisinde, pes-tiz aralığı 5 ses genişliğinde ve metrik örgüsü (2+3+2+3) şeklinde 10/8'lik ritmik yapıda olduğu tespit edilmiştir. Eserin ezgi yapısı biçim yönünden incelendiğinde tek cümleli (a) biçimden oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 1 kapsamında yörede tespit edilen halk müziği örnekleri edebî açıdan nicel olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

---

⁸ “Cümlecik: Ezgisel gidiş sırasında, çok ender de olsa makamın durak veya güçlü seslerinden birinde, ama, çoğunlukla ilgili makamın durak ve güçlü seslerinin dışında bir ses üzerinde soluklanması sonucu oluşan ezgisel kalıpa cümlecik denilir” (Akdoğan, 2003:51).

Alanda tespit edilen ürünlerin sözel yapıları nazım biçimi açısından incelendiğinde, bunların Türk halk şiiri nazım biçimlerinden 12'sinin serbest yapıda, 8'sinin türkü, 7'nin mani ve 1'inin ise ninni türünde olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada öne çıkan şiirlerin çoğunlukla serbest nazım biçiminde olduğu söylenebilir.

Örneklerin şiirsel örgüleri nazım birimi bakımından irdelendiğinde ise, tespit edilen eserlerin 12'sinin dördlük, 9'unun beyit, 4'ünün üç dizeli bent ve 1'er tane de üç dizeli bent ve dördlük, üç dizeli bent ve beyit, dize yapılarında oldukları belirlenmiştir. Buradan hareketle araştırmada yer verilen şiirlerde dördlük nazım biriminin daha çok kullanıldığından söz edilebilir.

Çalışmada yer verilen halk müziği örneklerinin şiirsel örgüsü hece ölçüsü bakımından incelendiğinde, bunlardan 10'unun serbest ölçülü yapıda, 7'sinin on birli, 6'sının yedili, 4'ünün karma yapı (aynı eser içinde 12'li-11'li, 11'li-8'li, 7'li-8'li ve serbest-11'li şekilde), 1 tanesinin ise sekizli hece ölçüsünde olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda yörede çoğunlukla serbest hece ölçüsüyle yazılmış şiirlerin kullanıldığı söylenebilir.

Sözlerin şiirsel yapısındaki uyak düzeni incelendiğinde ağırlıklı olarak düz uyak (aaaa / aaab / aaba / aa / aaa) biçiminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda 23 eserin düz uyak düzeninde meydana geldiği gözlenmiştir.

Şiirlerin içeriği konu bakımından irdelendiğinde ise, bunların genel çerçevede 8'inin aşk-sevda, 6'sının ölüm, 3'ünün sevda-özlem, 1'er de evlat sevgisi, sevda-sitem, sitem, özlem, iyi dilek ve doğa sevgisi temasının işlendiği gözlenmiştir. İlaveten geleneksel müzikli oyunlar (köy seyirlik oyunları) çerçevesinde de 1'er kız isteme, kapıcıyla pazarlık, deveye yakılan ağıt ve değirmenci ile pazarlık gibi temaların işlendiği tespit edilmiştir. Bu çerçevede yörede tespit edilen anonim halk müziği ürünlerinde çoğunlukla aşk-sevda ve ölüm konularının öne çıktığından söz edilebilir.

Tablo 2 kapsamında yörede tespit edilen halk müziği örnekleri müzikal açıdan nicel olarak değerlendirildiğinde ise aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Araştırma kapsamında Mahmutlar Mahallesi'nde tespit edilen eserler müzik türü bakımından değerlendirildiğinde, yapıtların çoğunlukla anonim halk müziği alt türleri içinde yer alan ninni, türkü ve ağıt türlerinden oluştuğu belirlenmiştir. İlaveten özellikle müzikli oyunlar çerçevesinde yer alan köy seyirlik oyunlarının da yörede tespit edilen bir tür olarak öne çıktığı gözlenmiştir. Yörede 17 türkü, 5 ağıt, 5 köy seyirlik oyunu ve 1 de ninni örneği tespit edilmiştir.

Halk müziği örnekleri makam dizisi bakımından analiz edildiğinde ise özellikle birbiriyle ilişkili makam dizilerinin ve dördlü-beşlilerin kullanıldığı belirlenmiştir. Buna göre araştırma kapsamında; 11 hüseyini, 4 tahir, 2 gerdaniye, 2 neva, 1'er de uşşak ve muhayyer makam dizilerinin yanı sıra özellikle bir kısmı farklı perdeler üzerinde bulunan 3 hüseyini beşlisi, 3 uşşak dördlüsü ve 1 de rast beşlisi gözlenmiştir.

Tespit edilen eserlerin ezgi yapısında bulunan pes ve tiz ses aralığı göz önüne alındığında ise, bunlardan 7'sinin sekiz, 6'sının yedi, 6'sının beş, 5'inin dokuz, 3'ünün on, 1'inin de altı ses aralığında olduğu belirlenmiştir.

Eserlerin ritmik yapısı ve metrik örgüsü birlikte göz önüne alındığında, Türk halk müziği kapsamında 5 eserin dört zamanlı ana usul yapısında; 13 eserin metrik örgüsü 2+2+2+3 şeklinde dokuz zamanlı ve 1 eserin de metrik örgüsü 2+3 şeklinde beş zamanlı birleşik usul yapısında; 2 eserin metrik örgüsü 2+3+2+3 şeklinde on zamanlı karma usul yapısında ve 7 eserin ise serbest uzun hava yapısında olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda incelenen eserlerin ritmik yapılarının çoğunlukla birleşik usuller çerçevesinde öne çıktığı söylenebilir.

Tespit edilen eserler biçim açısından bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda ise, 19 eserin bir bölümlü, 8 eserin tek cümleli, 1 eserin de tek cümlecikli biçim özelliğinde olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda yöre halk müziği örneklerinin ağırlıklı olarak bir bölümlü biçim özelliği gösterdiği gözlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu makalede Manisa iline bağlı Demirci ilçesinin Mahmutlar Mahallesi'nde tespit edilen müzik pratiklerine yer verilmiştir. Yörede tespit edilen halk müziği ürünleri yaratılış bağlamında incelendiğinde, bu örneklerin büyük bir çoğunluğunun anonim halk müziği özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında yörede belirlenen anonim halk müziği ürünleri genel olarak *ninniler*, *askerlik türküleri*, *iş türküleri*, *kına türküleri*, *düğün türküleri*, *ağıtlar* ve *köy seyirlik oyunları* olarak sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda tespit edilen örnekler, bir insanın doğumu ve ölümü arasında geçirdiği dönemler göz önünde bulundurularak tasnif edilmiş ve konularına ilişkin bilgiler kapsamlı bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Buna göre;

Yörede tespit edilen yerel halk müziği örnekleri edebî açıdan değerlendirildiğinde, bunların çoğunluk sırasına göre serbest şiir, mani, türkü ve ninni şeklinde oluşturulduğu belirlenmiştir. Örneklerin nazım birimi incelendiğinde genel olarak bir kararlılık göstermediği gözlenmiş ve bu doğrultuda dördlük, beyit, üç dizeli bent ve karma yapıda nazım birimlerine yer verildiği tespiti yapılmıştır. Sözler hece ölçüsü açısından değerlendirildiğinde ise şiirsel örgünün genelde belirli bir kurala bağlı olmadığı, çoğunluğunun serbest ölçüyle yazıldığı ve ilaveten 11'li, 7'li, 8'li ve karma hece ölçülerinin de kullanıldığı belirlenmiştir. Uyak düzeni açısından genellikle düz kafiye biçiminin kullanıldığı örneklerin, konu bakımından ise çoğunlukla aşk, sevdâ, ölüm ve özlem temalarıyla işlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anonim halk müziği örnekleri müzikal açıdan bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda ise çoğunlukla türkü, ağıt ve ninni türlerinin yanı sıra köy seyirlik oyun türünün de yörede yaygın olduğu tespit edilmiştir. Örneklerin makam dizisi açısından bir değerlendirmesi yapıldığında ise bunların genellikle hüseyini, tahir, gerdaniye, uşşak, neva ve muhayyer makam dizileri çerçevesinde oluşturulduğu gözlenmiştir.

Ayrıca bazı eserlerde yerinde ve farklı perdeler üzerinde dördü ve beşli diziler (uşşak, hüseyini ve rast) çerçevesinde oluşturulmuş örneklerin de olduğu belirlenmiştir. Tespit edilen örneklerin ses genişliği pes-tiz 5 ile 10 ses aralığında, ritmik yapılarının ise çoğunlukla metrik örgüsü 2+2+2+3 şeklinde 9/8'lik usulde olduğu, bunun yanında serbest, 4/4, 10/8 ve 5/8'lik ritmik yapılarda örneklerin de varlığı gözlenmiştir. Eserler biçim yönünden incelendiğinde ise çoğunlukla bir bölümlü biçimlerin kullanıldığı bunun yanı sıra tek cümleli ve tek cümlecikli örneklerin de bulunduğu tespit edilmiştir.

Mahmutlar Mahallesi'nde yapılan bu araştırmada yöreye ait tespitlerin yanında alanda genel olarak Anadolu'nun farklı bölgelerinde icra edilen halk müziği örneklerinin de seslendirildiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda Edirne yöresine ait *Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar* adlı bir kına türküsü; Uşak yöresine ait *İslamoğlu* ve *Hadi Gidem Gara Daşa Üzüme* (yörede bu eser *Selendi'nin Sarı Sarı Samanı* şeklinde bilinmektedir), Kütahya yöresine ait *Gediz Pazarı* adlı düğün türküsü örneklerine yer verildiği gözlenmiştir. Belirtilen bu durumun yanı sıra zaman zaman Orta Anadolu halk müziği örneklerinin de düğün gelenekleri çerçevesinde ve eğlenceye dayalı yapılan toplanmalarda icra edildiği görülmüştür.

Yöredeki müzik unsurlarının geleneksel icrasında genellikle keman, bağlama, klarnet, cümbüş, kaval, davul, dömbelek (darbuka), el davulu, kaşık gibi çalgılar kullanılmaktadır. Yörede bulunan mahalli icracıların seslendirmelerinde yöresel tavrı korudukları gözlenmiştir. Bu durum düğün gelenekleri kapsamında incelendiğinde geçmiş yıllarda (25 yıl öncesine kadar) düğünlerde türkülerin; keman, klarnet, cümbüş, davul, dömbelek, el davulu ve kaşık çalgıları eşliğinde seslendirildiği bilgisine ulaşılmıştır. Günümüzde ise klavye (org) kullanılarak yapılan seslendirmelerin yanında kayıttan çalınan (teyp, mp3 çalar, cd çalar vb.) müzikler eşliğinde de uygulamaların gerçekleştirildiği gözlenmiştir.

Son yıllarda gelişen ve yaygınlaşan teknolojinin sonucu olarak ihtiyaç haline gelen araçların kullanılmasıyla birlikte kültürler arasındaki yaklaşma giderek artmaktadır. Dolayısıyla insanlar farklı coğrafyalardaki kültürler hakkındaki bilgilere kolayca ulaşabilmektedir. Özellikle müzik alanında yapılan teknolojik yenilikler müziğin kayıt altına alınmasından sentezlenmesine kadar her türlü çeşitliliği beraberinde getirmektedir. Ancak bu yeniliklerin yörede farklı müzik kültürleriyle işlenerek öne çıkarılması, geleneksel müzik kültürünü geri planda bırakmaktadır. Özellikle de düğün gelenekleri içerisinde kayıttan müzik çalma araçlarının sıklıkla kullanılması, yöredeki müzik kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda farklı bölgelerdeki kültürel unsurlar birbirlerinden etkilenmekte ve böylelikle çeşitlilikten (özgünlük) uzaklaşıp “aynılaşma” yolunda bir sürece evrilmektedir. Buradan hareketle yöreye özgü geleneksel müzik kimliğinin varlığını sürdürebilmesi için yerel icra özelliklerinin ve gelenekselleşmiş pratiklerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması önem arz etmektedir.

Halk kültürü bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu bütünlüğü oluşturan alt dallarından bir tanesinin de şüphesiz yerel müzik unsurları olduğu bilinen bir gerçektir. Bu çalışma genel olarak Mahmutlar Mahallesi'nin kültürel bağlamında varlığını sürdüren müzik pratiklerine ilişkin tespitlere yer verilerek kalıcılığın sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, gelecekte konu ile ilgili yapılacak olan araştırmalar doğrultusunda yöre hakkında daha ayrıntılı sonuçların elde edilmesi öngörülmektedir. Araştırmanın bu yönüyle daha sonra yapılacak araştırmalara önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AÇA, M., (2016). Halk Şiirinde Tür ve Şekil. Oğuz, M. Ö. (Ed.), Türk Halk Edebiyatı El Kitabı (13. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- ADAMAZ, K. (2012). XVI. Yüzyılda Demirci Kazası. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- AKDOĞU, O. (2003). Türk Müziğinde Türler ve Biçimler (3. Baskı). İzmir: Meta Basım.
- ALBAYRAK, N. (2010). Ansiklopedik Halk Edebiyatı Sözlüğü (2. Basım). İstanbul: Kapı Yayınları.
- ALPASLAN, İ. (1994). Demirci Köylerini İnceleme ve Folklor Derleme Kılavuzu (Mahmutlar). Manisa/Demirci (Alan Araştırması Notları): Manisa-Demirci Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu.
- ARTUN, E. (2015). Anonim Türk Halk Edebiyatı Nazmı (2. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi.
- BORATAV, P. N. (2016). 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı (4. Baskı). Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ÇAKIR, A. ve ÖCAL, M. (2001). Türk Halk Ezgileri I (2. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- DUYGULU, M. (2014). Türk Halk Müziği Sözlüğü. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- EKİCİ, M. (2010). Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri (3. Basım). Ankara: Geleneksel Yayınları.
- EKİCİ, S. (2013). Gaziantep & Barak Müzik Kültürü. Gaziantep: Logos Matbaacılık.
- ELÇİN, Ş. (2016). Halk Edebiyatına Giriş (14. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- EMNALAR, A. (1998). Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- EREN, S. (2017). Gönül Dilinden Demirci. Manisa: Kardeşler Matbaası.
- GÜVEN, S. (1996). Toplum Biliminde Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- KARASAR, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler (31. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- KOZAK, M. (2017). Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar Teknikleri (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- MİMAROĞLU, İ. (1999). Müzik Tarihi (6. Basım). İstanbul: Varlık Yayınları.
- ÖRNEK, S. V. (2018). Türk Halkbilimi (3. Baskı). Ankara: Bilgesu Yayıncılık.

- ÖZBEK, M. (1994). Folklor ve Türkülerimiz. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- ÖZBEK, M. (2005). Halk Müziğinde Eser Sahipliği. MESAM Halk Müziği Eserleri Sempozyumu, s. 58-61.
- SAY, A. (2001). Müziğin Kitabı. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- SEVEN, S. C. (2019). Manisa İli Demirci İlçesi Mahmutlar Mahallesi Halk Kültüründe Müzik Unsurları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- YAŞAR, S. (2006). Diyarbakır İli-Bismil İlçesi Türkmenacı Köyü Halk Kültüründe Müzik Unsurları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- YILAR, Ö. (2018). Halk Bilimi ve Eğitim (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- YÖNTEM, V. (2016). Burdur İli Çeltikçi İlçesi Halk Kültüründe Müzik Unsurları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Görüşme Yapılan Kaynak Kişilerin Listesi

Adı, soyadı: Recep Gömeç Yaşı: 60 Mesleği: Yerel icracı-Emekli İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah. Görüşme Tarihi: 01.09.2017-30.09.2017-14.05.2018 Görüşme Yeri: Mahmutlar Mah. Meydanı Kaynak kişinin evi-Mahmutlar Ortaokulu Çok Amaçlı Salonu	Adı, soyadı: Emin Çıracı Yaşı: 60 Mesleği: Çiftçi İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah. Görüşme Tarihi: 01.09.2017 Görüşme Yeri: Mahmutlar Mah. Meydanı
Adı, soyadı: İsmail Taştemel Yaşı: 77 Mesleği: Çiftçi İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah. Görüşme Tarihi: 01.09.2017-14.05.2018 Görüşme Yeri: Mahmutlar Mah. Meydanı- Mahmutlar Ortaokulu Çok Amaçlı Salonu	Adı, soyadı: Mustafa Karakoç Yaşı: 56 Mesleği: Çiftçi İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah. Görüşme Tarihi: 01.09.2017-30.09.2017 Görüşme Yeri: : Mahmutlar Mah. Meydanı- Mahmutlar Mah. Recep Gömeç evi
Adı, soyadı: Veli Karakoç Yaşı: 68 Mesleği: Emekli İlçe: Demirci/Merkez Görüşme Tarihi: 25.10.2017 Görüşme Yeri: Kaynak kişinin evi	Adı, soyadı: Cennet Karakoç Yaşı: 54 Mesleği: Emekli İlçe: Demirci/Merkez Görüşme Tarihi: 25.10.2017 Görüşme Yeri: Kaynak kişinin evi

Adı, soyadı: Neslihan Kıran
Yaşı: 66
Mesleği: Çiftçi
İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah.
Görüşme Tarihi: 04.05.2018-03.03.2019-
12.03.2019
Görüşme Yeri: Mahmutlar Mah. Alaçukur
Mevki-Mahmutlar Mah. Ayşe Çıracı evi

Adı, soyadı: Ayşe Çıracı
Yaşı: 92
Mesleği: Çiftçi
İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah.
Görüşme Tarihi: 04.05.2018-03.03.2019-
12.03.2019
Görüşme Yeri: Mahmutlar Mah. Alaçukur
Mevki-Kaynak kişinin evi

Adı, soyadı: Ayşe Kıran
Yaşı: 62
Mesleği: Ev hanımı
İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah.
Görüşme Tarihi: 04.05.2018
Görüşme Yeri: Mahmutlar Mah. Alaçukur
Mevki

Adı, soyadı: Mehmet Karcı
Yaşı: 71
Mesleği: Emekli
İlçe: Demirci/Mahmutlar Mah.
Görüşme Tarihi: 16.09.2018
Görüşme Yeri: Kaynak kişinin evi

EKLER

- Ek. 1. E Nenni Benim Oğlanım
Ek. 2. Yırmana Yırmana Çıktım Direkten
Ek. 3. İndim Yarın Bahçesine
Ek. 4. Evlerinin Önü Çifte Çifte Örümcek Ağacı
Ek. 5. Elma Attım Eline
Ek. 6. Yaşar Bey
Ek. 7. Ayleler Ayleler
Ek. 8. Aç Kapıyı Kervanım Geçsin
Ek. 9. A Gavur Değirmenci
Ek. 10. Devem Gelir Mısır'dan
Ek. 11. Leylek Leylek Lekirdek

Ek. 1. E Nenni Benim Oğlanım

**E NENNİ BENİM OĞLANIM
(NENNİ)**

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Neslihan Kıran

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 03.03.2019
Notaya Alan: Sadık Can Seven

E e nen ni be nim oğ la nım u yu sun da bö yü sün nen ni

Güç çük gu zum u yu sun da bö yü sün nen ni

Nen ni be nim sa rı oğ la nım nen ni nen ni

Dat lı gu zum nen ni nen ni

-2-

Engin de derelerde banyam olgun a yavrum
Gülsem oynasam yüreklerim yangın a yavrum
Nenni nenni a guzum nenni
Nenni datlı oğlanım nenni nenni

Ek. 2. Yırmana Yırmana Çıktım Direkten

YIRMANA YIRMANA ÇIKTIM DİREKTEN

Yöre: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Mehmet Karcı

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 16.09.2018
Notaya Alan: Sadık Can Seven

$\text{♩} = 170$

Saz...

Yır ma na yır ma na çık tım

di rek ten am man Gız se ni se

vi yom can dan yü rek ten

Gız se ni se vi yom can dan

yü rek ten am man A be nim gı

Ka vu şup der

zı ken sa ra ma dı ğım

di ni so ra ma dı ğım

-2-

Gök çeşmeden sular içtim kanmadım amman
Dokuz dirhem kurşun yedim ölmedim

-3-

Peslanların bir dalını kırmışlar amman
Asker oğlanlara damga vurmuşlar

(BAĞLANTI)

A benim gız iken saramadığım
Kavuşup derdini soramadığım

Ek. 3. İndim Yarın Bahçesine

İNDİM YÂRIN BAHÇESİNE
(GADİFELER AĞACI)

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Veli Karakoç
Cennet Karakoç

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 25.10.2017
Notaya Alan: Sadık Can Seven

$\text{♩} = 245$

Saz... İn dim yâ rin
bah çe si ne de ga di fe ler a ğa cı he le he le
ga di fe ler a ğa cı Ga di fe nin bir ya pı ra ğı da
ze hir den a cı he le he le ze hir den a cı
Oy na gel Du du Du du Sal lan gel Du du Du du ya Du du
Saz...

-2-

İndim yarın bahçesine de gül gucak gucak hele hele gül gucak gucak
El ettim yarın koynuna da dabanca bıçak hele hele dabanca bıçak

-3-

İndim yarın bahçesine de gülleri çillenmiş hele hele gülleri çillenmiş
Orta yerde oynayan güzelin namı da ünlenmiş hele hele namı da ünlenmiş

(BAĞLANTI)

Oyna gel Dudu Dudu
Sallan gel Dudu Dudu ya Dudu

Ek. 4. Evlerinin Önü Çifte Çifte Örümcek Ağacı

**EVLERİNİN ÖNÜ ÇİFTE ÇİFTE ÖRÜMCEK AĞACI
(KINA TÜRKÜSÜ)**

Yöre: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Neslihan Kıran

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 03.03.2019
Notaya Alan: Sadık Can Seven

Ev le ri nin ö nü çif te çif te ö rüm cek a ğa cı

a ğa cı Var dı ğın yer ler çif te çif te gö rüm ce li A ğı zım

kı nan gut lu ol sun Var dı ğın yer de ge çi min dat lı ol sun

Ek. 5. Elma Attım Eline

ELMA ATTIM ELİNE

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Neslihan Kıran

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 04.05.2018
Notaya Alan: Sadık Can Seven

♩ = 250

El ma at tım e li ne Gel me di mi

e li ne Yedi yıl lık se vi le rim

ay oğ lan Tes lim et tim e li ne

-2-

Elma verdim yer misin
Dadım bilir misin
Kara gözlü sevdiğim ay oğlan
Nasılsın eyi misin

-3-

Elmayı yiyen bilir
Dadına bakan bilir
Bu sevdanın derdini ay oğlan
Başına gelen bilir

Ek. 6. Yaşar Bey

YAŞAR BEY

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Recep Gömeç
Mustafa Karakoç

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 30.09.2017
Notaya Alan: Sadık Can Seven

E vi mi zin de gün den de ya nı nı

del di ler Del di ler de dal i çe ri

ol du lar

ol du lar

ah ol du lar Ya şar da be yi mi zi

e li miz den al dı lar

al dı lar ah al dı lar

-2-

Kova da kova indirdiler obadan
Yetim de kaldı Gülfidan'ım babadan babadan ah babadan

-3-

Varın da bakın benim bacam tüter mi
Beş kız da bir oğlanın yerini tutar mı tutar mı ah tutar mı

-4-

Ağlaya ağlaya ela gözler süzüldü
Alnımıza kara yazı yazıldı
Gurbet elde mezarımız kazıldı kazıldı ah kazıldı

Ek. 7. Aleyler Aleyler

ALEYLER ALEYLER
(ALEYLER OYUNU)

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Yöre Halkı (Kadınlar)

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 04.05.2018
Notaya Alan: Sadık Can Seven

♩ = 160

A ley ler a ley ler tos to pa lak a ley ler

Ne is ter sin ne is ter sin bi zim a ley ler

İ çi niz de i çi niz de bir kız gör dük o nu is te riz

O kı zın o kı zın a dı nı bi ze den bi ze

O kı zın o kı zın a dı Nı met ge lin dir

Bi zim kız al lı dır us lu dur ken di li ğin den

va ra maz Si zin gön lü nüz ol sun da

da vul la zur nay la a lır ge li riz

1. Grup
Aleyler aleyler tostopalak aleyler
2. Grup
Ne istersin ne istersin bizim aleyler
1. Grup
İçinizde içinizde bir kız gördük onu isteriz
2. Grup
O kızın o kızın adını bize den bize
1. Grup
O kızın o kızın adı Nimet gelindir
2. Grup
Bizim kız allıdır usludur kendiliğinden varamaz
1. Grup
Sizin gönlüntüz olsun da davulla zurnayla alır geliriz

Bu diyalogun ardından 1. grup karşı tarafa kızını almak için dömbelek (darbuka) eşliğinde gider ve kızını alıp gelirler.

Ek. 8. Aç Kapiyı Kervanım Geçsin

**AÇ KAPIYI KERVANIM GEÇSİN
(BEZİRGÂNCİ BAŞI OYUNU)**

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Yöre Halkı (Kadınlar)

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 04.05.2018
Notaya Alan: Sadık Can Seven

♩ = 80

Aç ka pı yı ker va nım geç sin Ka pı cı ba şı ka pı cı ba şı

Ka pı hak kı ne ve rir sin Ker van cı ba şı ker van cı ba şı

Yukarıdaki diyaloglar gerçekleştirildikten sonra aşağıda verilen ezgisiz bölüm söylenir:

Ardında kumaş topum var
Sana kumaş topumu veririm

Bu diyalogdan sonra kervan kapıdan geçer. Bu uygulama birkaç kez tekrarlandıktan sonra oyun tamamlanır.

Ek. 9. A Gavur Değirmenci

A GÂVUR DEĞİRMENCİ
(DEĞİRMENCİ OYUNU)

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Yöre Halkı (Kadınlar)

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 04.05.2018
Notaya Alan: Sadık Can Seven

♩ = 150

A gâ vur de ğir men ci A do muz de ğir men ci

Ü ğüt buy dey da rı yı Sa na da da rı ve rim

Ah ge lin ol maz ol maz Val la hi ol maz ol maz

Bu buy dey le iş gö rül mez Kal dır buy dey da rı yı

-1. Grup-

A gavur değirmenci
A domuz değirmenci
Üğüt buydey darıyı
Sana ilbademi vercem

-2. Grup-

Ah gelin olmaz olmaz
Vallahi olmaz olmaz
İlbadeyle iş görülmez
Kaldır buydey darıyı

-1. Grup-

A gavur değirmenci
A domuz değirmenci
Üğüt buydey darıyı
Sana şelvarımı verim

-2. Grup-

Ah gelin olur olur
Vallahi olur olur
Şelvar ile iş görülür
Üğüt buydey darıyı

Ek. 10. Devem Gelir Mısır'dan

DEVEM GELİR MISIRDAN

Yöre: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
İsmail Taştemel

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 01.09.2017
Notaya Alan: Sadık Can Seven

Devem ge lir mı sır dan Yü kü de var dır ha sır dan Sen sin
de ve mi de lir den Git ti be nim kör to ru num kör to ru num

-2-

Devenin önüne döktüm samanı
Gitmez gözünün dumanı
Yetişin Mahmutlar'ın imamı
Gitti benim kör torunum kör torunum

Ek. 11. Leylek Leylek Lekirdek

**LEYLEK LEYLEK LEKİRDEK
(LEYLEK OYUNU)**

Yöresi: Demirci/Mahmutlar Mah.
Kimden Alındığı:
Yöre Halkı (Kadınlar)

Derleyen: Sadık Can Seven
Derleme Tarihi: 04.05.2018
Notaya Alan: Sadık Can Seven

♩ = 190

♩

Ley lek ley lek le kir dek ha ni ba na çe kir dek Çe kir de ğin i çi yok

ge lin kı zın sa çı yok

-2-

Tepelini ala godum
Kağıtlara sara godum
Gelin gelecek diye godum
Ay aşkın leylek a seki leylek